

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ - TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Barbora Cahlíková

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

Možnosti hipoturistiky
The Touristic Possibilities of Horse Riding

Student:

Barbora Cahlíková

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. Ing. Václav Lednický, CSc.

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra managementu

Zadání bakalářské práce

Student: **Barbora Cahlíková**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6501R006 Ekonomika cestovního ruchu
Specializace: 02 Ekonomika cestovního ruchu
Téma: **Možnosti hipoturistiky**
The Touristic Possibilities of Horse Riding

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Metodika zpracování a cíl práce
 3. Hipoturistika
 4. Hipostezky v České republice
 5. Výsledky analýzy
 6. Doporučení
 7. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- ANDRLOVÁ, Milena. *Na koni křížem krážem po Česku*. Praha: Fragment, 2008. ISBN 978-80-253-0569-0.
FRANCOVÁ, Eva. *Cestovní ruch*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0719-1.
HOLLÝ, Karol a Karol HORNÁČEK. *Hipoterapie: Léčba pomocí koně*. Přeložila Dominka ŠVEHLOVÁ. Ostrava: Montanex, 2005. ISBN 80-7225-190-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Václav Lednický, CSc.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

Ing. Petra Horváthová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci na téma Možnosti hipoturistiky vypracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v použité literatuře“.

V Uherském Hradišti dne.....

Podpis.....

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat panu doc. Ing. Václavu Lednickému, CSc. za odborné vedení, náměty, cenné rady a připomínky, které mi poskytl během zpracování bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	5
1.1	Cíl práce	6
1.2	Metodika zpracování	6
2	Teoretická část.....	7
2.1	Cestovní ruch.....	7
2.1.1	Venkovská turistika.....	7
2.1.2	Vesnická turistika	11
2.1.3	Chataření a chalupaření	11
2.1.4	Ekoturistika	12
2.1.5	Agroturistika.....	12
2.1.6	Ekoagroturistika	12
2.1.7	Pěší turistika	13
2.1.8	Cykloturistika	13
2.1.9	Hipoturistika.....	14
3	Praktická část.....	15
3.1	Chov koní	15
3.1.1	Historie chovu koní v České republice	15
3.1.2	Koně	16
3.2	Hipoturistika.....	19
3.2.1	Formy jezdecké turistiky	20
3.2.2	Výběr koně pro jezdeckou turistiku	20
3.2.3	Výběr oblečení pro rekreační jízdu a turistiku	21
3.3	Ježdění v terénu	22
3.4	Klienti jezdecké turistiky	27
3.5	Hipoterapie	28
4	Hipostezky.....	33
4.1	Dělení hipostezek	33
4.2	Pravidla pohybu na jezdecké stezce	34
4.3	Značení stezek	35
4.3.1	Pravidla značení jezdeckých stezek	35
4.3.2	Druhy značek.....	36
4.4	Legislativní rámec hipostezek	37

4.5	Objekty na jezdecké stezce	38
4.6	Vybrané hipostezky v rámci České republiky.....	41
4.6.1	Jihomoravský kraj	42
4.6.2	Kraj Vysočina.....	44
4.6.3	Pardubický kraj	46
4.6.4	Jihočeský kraj	47
5	SWOT analýza	49
6	Doporučení	51
7	Závěr.....	52
8	Literatura	54
9	Seznam obrázků a tabulek.....	58
10	Seznam zkratk	59

1 Úvod

V dnešním hektickém světě si lidé stále více váží svého volného času, který chtějí strávit smysluplně. Vzhledem k nestabilním ekonomickým a pracovním podmínkám si také pečlivě vybírají, jak tento volný čas využijí. Chtějí se odreagovat od psychického a fyzického napětí, které každodenně zažívají ve své práci i osobním životě, proto se vrací zpět k přírodě. Často vyhledávají zajímavé formy cestovního ruchu, které jsou svázané s přírodou jako je agroturismus, ekoagroturismus, ekoturismus nebo hipoturistika, které se snaží znovu obnovit pouto mezi člověkem a přírodou.

Jezdectví je v dnešní době velmi oblíbenou formou relaxace a trávení volného času. Je to aktivita, která je dostupná pro lidi různých životních stylů, pohlaví a věku. Hipoturistika je poměrně nová forma cestovního ruchu, která sblížuje člověka s koňmi. Jde o cestování a poznávání přírodních krás v koňském sedle. Tato forma turistiky zaznamenala za poslední dobu velký rozvoj, který znamená růst počtu jezdců a střetů jezdců s majiteli pozemků a pěšími turisty. Toto zapříčinilo vytvoření jezdeckých stezek, které daly podnět k budování ubytovacích zařízení s možností ustájení koní a dalších objektů na trasách. Vznik jezdeckých tras v různých regionech přináší příliv nových turistů, podporu farmářů a podnikatelů v daném regionu a prodloužení sezónnosti.

Díky této bakalářské práci jsem si vyzkoušela poznávání krás Jihomoravského kraje v koňském sedle. Věřím, že se zkvalitní a rozšíří jezdecké stezky a tento typ turistiky se bude rozvíjet a najde si trvalé místo v cestovním ruchu.

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je vysvětlit pojem hipoturistika, její jednotlivé formy a využití. Popsat na základě literárních a internetových zdrojů ježdění v terénu, jezdecké stezky a objekty na nich. Zjistit kvalitu poskytovaných služeb v rámci hipoturistiky a jejich využití klienty.

Dalším cílem je analyzovat úroveň hipoturistiky a jejího využití v České republice a najít možnost dalšího rozvoje. Záměrem je porovnat rozvoj hipostezek v jednotlivých krajích a jejich vliv na rozvoj cestovního ruchu.

1.2 Metodika zpracování

Podkladový materiál pro bakalářskou práci jsem získala z dostupných materiálů, odborné literatury a internetových zdrojů. Dále jsem čerpala ze zákonů České republiky, které se vztahovaly k dané tématice. Jelikož hipoturistika je poměrně novou formou cestovního ruchu a v české odborné literatuře na toto téma existuje malé množství informací, je zde použito i ne zcela exaktních zdrojů. Při vypracování bakalářské práce byly použity poznatky z konzultací s vedoucím práce.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části byla aplikována metoda deskripce. Zde jsou uvedeny poznatky jednotlivých autorů, kteří se zabývají cestovním ruchem. Především je popsán cestovní ruch a jednotlivé formy cestovního ruchu. V této části se setkáváme s pojmy - venkovská turistika, ekoturistika, agroturistika, ekoagroturistika, cykloturistika a pěší turistika.

V praktické části byla použita metoda deskripce, komparace a SWOT analýza. Jsou zde uvedeny poznatky autorů z oblasti hipoturistiky a jezdeckých tras. Je zde popsán chov koní a plemena koní chovaná v České republice. Hlavní část práce je věnována hipoturistice, jejím formám a jezdeckým stezkám. Byly vybrány jezdecké stezky v krajích Jihomoravském, Pardubickém, Jihočeském a Vysočině kde byla použita metoda komparace a to z důvodu srovnání úrovně jezdeckých stezek v jednotlivých krajích. V praktické části byla použita metoda komparace a mapové materiály.

2 Teoretická část

2.1 Cestovní ruch

Podle WTO (světová organizace cestovního ruchu) znamená cestovní ruch „dočasnou změnu místa pobytu, tj. cestování a přebývání mimo místo trvalého bydliště, ne déle než jeden rok, zpravidla ve volném čase za účelem rekreace, rozvoje poznání a spojení mezi lidmi“ uvádí Ryglová (2009, s. 17).

Cestovní ruch je dnes označován jako turistický průmysl, protože tvoří široký komplex činností a podílí se na něm velké množství subjektů. Cílem cestovního ruchu je umožnit, organizovat a zpříjemnit občanům cestování, ať už se jedná o cestování za účelem rekreace nebo poznáním. Hlavním subjektem tohoto oboru je cestující občan, kdy pro uspokojení jeho potřeb a přání byla vytvořena celá řada profesí a podnikatelských subjektů (www.czechtourism.cz).

2.1.1 Venkovská turistika

V dnešní době se stále více prosazují nové formy cestovního ruchu, které spojuje šetrnost vůči přírodě, životnímu prostředí, historickému a kulturnímu bohatství. Tyto nové formy můžeme také nazývat tzv. „zelený cestovní ruch“. Mezi ně patří právě venkovská turistika. Zelený cestovní ruch je charakterizován touhou návštěvníků chránit přírodu a splynout s ní. Je situován ve volné krajině nebo v mírně osídlených oblastech (Pourová, 2010).

V České republice se nenachází moře ani velehory, ale má velké kulturní bohatství, mnoho historických a technických památek a přírodních krás. To vše přispívá k rozvoji venkovské turistiky u nás.

Venkovská turistika (venkovský cestovní ruch) je forma cestovního ruchu, jejíž aktivity jsou úzce spjaty s přírodou, krajinou a venkovským prostředím. Tato turistika spočívá v rozmělnění četnosti turistů a eliminaci negativních dopadů, které přináší právě tzv. masová turistika a většinou vede k devastaci přírody. Rozvíjí se mimo rekreační oblasti, turistická centra a městská osídlení. Venkovská turistika zahrnuje všechny činnosti účastníka

cestovního ruchu v prostředí venkova. Ubytování je nabízeno v privátních objektech (chata, chalupa, rekreační domek) nebo v hromadných zařízeních (malé hotely, penziony). Stravování je zajištěno ve veřejných stravovacích zařízeních nebo v soukromí (Ryglová, 2009).

V nabídce venkovské turistiky se musí prolínat rozměr ekonomický, sociální i ekologický. Při ekonomickém rozměru sledujeme udržitelný hospodářský rozvoj spojený s rostoucími příjmy obyvatel. Sociální rozměr představuje potřebu důstojného života, rozvoj lidské společnosti, zdraví, vzdělání a kultury. Ekologický rozměr nám stanovuje na jaké úrovni zachovat statky, které lidské společnosti poskytuje příroda (Pourová, 2010).

Venkovská turistika a jí podobné formy cestovního ruchu jsou provozovány podnikateli v zemědělské prvovýrobě, jako činnost vedlejší, sloužící k získání dodatečných finančních prostředků s tím, že zemědělská výroba je činností primární (Pourová, 2010).

Novým produktem venkovské turistiky jsou tzv. „Stezky dědictví“. Jde o velmi dobře propojenou síť přírodního a kulturního bohatství. V dané oblasti jsou nabízeny služby, které využívají skupiny návštěvníků s průvodcem nebo bez průvodce. Tyto stezky zahrnují, kromě venkovské turistiky, také další formy environmentálně příznivého cestovního ruchu: agroturistiku, hipoturistiku, krasovou turistiku, gurmánskou turistiku, cykloturistiku a vodní turistiku.

Stezky dědictví, které jsou protipólem masové turistiky, jsou u nás již známy a to v pěti regionech: v severních Čechách, na Šumavě, na Vysočině, na severní Moravě a jižní Moravě (Pourová, 2010).

Služby, které souvisejí s venkovskou turistikou

Pourová (2010) uvádí následující služby:

1) Sport

Jedná se o činnosti jako je jízda na koni, rybaření, lov zvěře, houbaření, sběr lesních plodin, cykloturistika, koupání a vodní sporty, horská turistika, zimní sporty (lyžování, bruslení). Zahrnují i rekondiční programy: golf, tenis, softbal a mnohé další.

2) Kultura, historie, příroda

Patří sem místní pamětihodnosti (např. hrady, zámky, kláštery a poutní místa), různé přírodní atraktivita (krasové jeskyně, přírodní útvary, vzácná zvěř), místní tradice, národopisné slavnosti nebo poutě.

3) Řemesla

Jedná se o ukázky tradičních řemesel (mlynářství, kovářství, krajkářství, nábytkářství a sklářství), prohlídky zprovozněných historických objektů a menších továren (železnice, lihovary, mlýny).

4) Zájezdní hostinec

V minulosti to byly specializované hostince, které sloužily k odpočinku a občerstvení. K těmto hostincům patřily stáje nebo stodoly pro ustájení tažných zvířat. Jedná se o předchůdce dnešních motelů a motorestů. Tyto hostince byly součástí všech vesnic, proto se usiluje o jejich obnovení.

5) Školy v přírodě

Rekreace kolektivů dětí a zdravotně handicapované mládeže. Výhodou je větší cenová dostupnost, aby se školy v přírodě mohlo účastnit každé dítě, bez ohledu na své sociální poměry.

6) Speciální klientela

Jde o rekreační pobyty pro seniory, mládež, rodiny s dětmi, invalidní občany a zahraniční návštěvníky. Lze nabízet i jazykové kurzy a výukové programy.

Význam venkovské turistiky:

- rozvoj a obnova venkova
- vytváření pracovních příležitostí
- omezení migrace obyvatel do měst
- pomáhá v růstu ekonomické a kulturní úrovně obce
- zdroj příjmů pro zemědělce a daný region
- rozvoj podnikatelských aktivit, malého a středního podnikání

Cestovní ruch na venkově se dělí na:

1) Opakované rekreační pobyty

Zahrnuje chataření a chalupaření. Jedná se o pobyty ve vlastních či pronajatých chatách a chalupách.

2) Jednorázové turistické a rekreační pobyty

Rozvoj venkovské turistiky

K velkému rozvoji venkova a následně venkovské turistiky došlo po roce 1989. Oživení souviselo s restrukturalizací zemědělské výroby, transformací zemědělských podniků a snižování počtu pracovníků v zemědělství. Právě tyto programy způsobily hledání alternativních řešení v produkčních formách mimo zemědělství. Jednou z možných cest ke zvýšení pracovních příležitostí je právě venkovská turistika a její další formy, které mohou přispět k řešení problémů.

Další příčinou rozvoje venkovského cestovního ruchu je celosvětový trend, který preferuje návrat k přírodě. Obyvatelé velkoměst stále více vyhledávají bezprostřední styk s přírodou a s tím spojený venkovský způsob života (Rygllová, 2009).

Jaké jsou odlišnosti dnešního venkova, od toho co, existoval před několika desítkami let v naší zemi?

- migrace mladé generace do měst
- zanikající tradice venkova
- pokles zemědělské výroby kvůli zvyšujícímu se dovozu ze zahraničí
- malá státní podpora venkovského cestovního ruchu
- chybějící atraktivita (historické, kulturní a společenské)

Jednou z velkých změn je pokles zaměstnanosti a to hlavně v oblasti zemědělství. Dříve bylo zemědělství a zemědělská výroba na prvním místě a to hlavně v nabídce pracovních míst. Jedním z důvodů je, že mladí lidé se stěhují do měst, kde hledají nové pracovní příležitosti a tím nepokračuje zemědělské tradice z generace na generaci.

Tato forma cestovního ruchu nemá v České republice dlouholetou tradici a málo podnikatelů má kuráž se do tohoto typu podnikání pustit. Venkovská turistika u nás není rozvinutá, protože v 50. letech u nás proběhla kolektivizace, zakládala se družstva a státní statky, což mělo vliv na likvidaci menších rodinných farem (www.cpkp.cz).

Venkovská turistika v zahraničí

Využívání volného času ve venkovském prostředí se v některých zemích preferuje již několik desítek let. Lidé stále častěji vyhledávají kvalitní životní prostředí spojené s relaxací, klidem, samotou a prostředím bez techniky.

Hlavní typy venkovské turistiky v zahraničí:

Labužnická nebo gastronomická turistika - jde o odbyt regionálních specialit hosty, stálým okruhem odběratelů nebo restauracemi. Tento typ agroturistiky je spojen s poskytováním a zpracováním vlastních produktů. Známý je především v zemích Středomoří a ve Francii.

Turistika s poskytováním přístřeší - příkladem této turistiky je dovolená na selském statku, při kterém farmář poskytuje nocleh a také služby, dle přání zákazníka.

Skandinávský typ agroturistiky - je zde kladen důraz na pronájem, který může zahrnovat malé množství služeb nebo bez služeb. Obsahuje pronajímání kempinkových ploch nebo prázdninových domů a bytů (Moravec, 2007).

Venkovská turistika má podobu:

2.1.2 Vesnická turistika

Je to forma venkovského cestovního ruchu spjatá s přírodou, krajinou venkova a vesnickým osídlením. Náplní vesnické turistiky je individuální rekreační aktivita, která využívá atraktivity venkovského prostředí jako jsou louky, lesy, rybníky, řeky, řemesla a folklór (Pourová 2010).

2.1.3 Chataření a chalupaření

Vesnická turistika a agroturistika nejsou jevem zcela novým. Pobyty na venkově, především u rodin, které bydlely ve městech a velkoměstech, byly důležitou součástí již předválečného cestovního ruchu u nás. Po druhé světové válce dostal pobyt na venkově zcela novou podobu, kdy se začalo rozvíjet chataření a chalupaření. Jednalo se o chatové osady, které byly a dodnes jsou lokalizovány mimo vesnické osídlení, rekreační objekty na samotě nebo kempy ve volné přírodě.

Chataření a chalupaření pro své odlišnosti od ostatních forem cestovního ruchu zůstává v pozadí pozornosti a někteří naši občané je za cestovní ruch nepovažují. Důvodem je, že lidé

většinou jezdí do svého zařízení, které zpravidla není daleko od jejich bydliště a náklady na provoz nejsou srovnatelné s rekreací v hotelích v tuzemsku nebo v zahraničí. Je to jedna z rovnocenných forem venkovského cestovního ruchu, protože tato zařízení plní rekreační funkci a umožňují účastníkům účelné využití volného času (Pourová, 2010).

2.1.4 Ekoturistika

Podle Pourové (2010) je to forma udržitelné turistiky, která aktivně přispívá k ochraně přírodního a kulturního dědictví. Ekoturistika je zaměřená na poznávání přírodních rezervací, národních rezervací, chráněných krajinných oblastí a dalších přírodních krás. Nesmí však být tímto cestovním ruchem narušovány. Jde o putování přírodou a její pozorování, proto se rozvíjí především v přírodně hodnotných oblastech. Zajímá především nezávislé cestovatele a malé organizované zájezdy.

2.1.5 Agroturistika

Agroturistika je forma venkovské turistiky, která je vázaná na zemědělskou farmu či hospodářství. Provozují ji podnikatelé zaměřeni na zemědělskou výrobu a slouží jim jako vedlejší finanční zdroj k udržení a rozšíření hlavní zemědělské činnosti. Umožňuje poskytnout zájemcům pobyt a stravu na venkovských statcích a možnost účastnit se prací, které souvisejí se zemědělskou výrobou či chovem zvířat. Agroturistika je spjata s vesnickým osídlením.

Důležitým aspektem pro venkovskou turistiku je také kulturní bohatství venkova např. staré vesnice, kostely, hrady a také volnočasové aktivity, které farmář poskytuje (jízda na koni, sběr lesních plodů a hub, lov zvěře a chytání ryb, cyklistika) (Pourová, 2010).

2.1.6 Ekoagroturistika

Ekoagroturistika má podobné rysy jako agroturistika, ale odehrává se na ekologicky hospodařících farmách. Ekologické farmy nepoužívají při pěstování rostlin a chovu zvířat žádné syntetické chemikálie, hnojiva, hormonální přípravky, umělá barviva či konzervační látky. Podstatným rysem ekoagroturistiky je vztah turisty s farmářem a jeho rodinou, účast na zemědělských pracích nebo konzumace produktů jejich ekologického zemědělství.

V Holandsku byla založena nevládní nadace ECEAT = Evropské centrum pro ekoagroturistiku (European Centre for Eco Agritourism). U nás má název ECEAT CZ,

což je nezávislá nezisková nadace, která byla založena roku 1994 a její sídlo najdeme v Brně a v Tišnově. Jejím posláním je podporovat rozvoj venkova, vytvářet nové pracovní příležitosti a rozvíjet schopnosti poskytovatelů služeb ve venkovské turistice (Pourová, 2010).

2.1.7 Pěší turistika

Je to forma cestovního ruchu, kdy jsou účastníci motivováni aktivním pohybem a pobytem v přírodě. Hlavní náplní pěší turistiky je chůze, která může být doplněna dopravou mezi jednotlivými výchozími místy nebo mezi atraktivitami CR.

Variantami pěší turistiky jsou:

- horská a vysokohorská turistika - jsou to aktivity spojené s pěší turistikou, kdy cílovými body jsou hory, pohoří, skalní stěny a věže. U nás jsou to lokality Krkonoš, Šumavy, Jizerských hor, Jeseníků a Beskyd.
- baťůžková turistika - forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni volným pohybem, svobodou rozhodování a nízkými náklady. Je vyhledávána spíše mladší generací, která má všechno potřebné (jídlo, hygienu, oblečení) v batohu na zádech. Cílem jejich pochodu bývají hory, přírodní atraktivity, historické sídla atd.
- tramping - váže se s alternativním životním stylem. Hlavní filozofií tohoto cestování je volný pobyt v přírodě, inspirovaný romantikou a životem tuláků, zálesáků a Indiánů. Cestování malé skupinky lidí, které spojují podobné hodnoty a je jim řád a organizovanost cizí.
- dálkový pochod - organizovaný hromadný pochod, který má k dispozici několik tras rozdílné délky a náročnosti. Na trase je zajištěno občerstvení a upomínkový předmět na absolvování trasy (Pásková, 2002).

2.1.8 Cykloturistika

Cykloturistika je forma turistiky, při které se využívá jízdní kolo a stejně jako venkovská turistika pomáhá člověku znovu navázat vztah s přírodou. Důležitou předností jízdy na kole je pozitivní vliv na zdraví člověka, nezatěžování životního prostředí a intenzivního vnímání okolí. Tento druh turistiky příznivě přispívá k rozvoji venkova a to i v malých a zapomenutých vesnicích.

V poslední době pozorujeme zvyšující se počet turistů, kteří poznávají krásy krajiny na kole. To zaznamenaly i cestovní kanceláře, které začaly nabízet produkty související s cykloturistikou.

U rekreační cykloturistiky převládá poznávací činnost, která nemá velké požadavky na fyzickou přípravu ani na speciální vybavení kola. Rozdílnou formou je výkonnostní cykloturistika, která vyžaduje velké nároky na fyzickou kondici a speciální vybavení kola (www.is.muni.cz).

V současnosti je vybudovaných mnoho cyklostezek, které mají charakter místní, regionální i národní. Příkladem mezinárodní cyklotrasy je Jantarová stezka, která je zároveň součástí cyklistických tras EuroVelo a vede z Rakouska do Polska. U nás jsou známé stezky v moravských městech jako je Olomouc, Brno, Prostějov, Ostrava a regionální cyklostezky (např. vinařské stezky: Znojemská, Kyjovská). Hodně cyklostezek je budováno v rámci mezinárodního projektu Greenways = Zelené stezky. Což jsou trasy, komunikace a koridory, využívané v souladu s jejich ekonomickou funkcí a potenciálem pro sport a turistiku (Orieška, 2010).

Obrázek 1: Moravské vinařské stezky

Zdroj: (Orieška, 2010)

2.1.9 Hipoturistika

Do venkovské turistiky musíme zahrnout i hipoturistiku, ve které je kůň využíván jako dopravní prostředek i společník. Tato bakalářská práce se zabývá hipoturistikou, kterou budeme popisovat v praktické části.

3 Praktická část

3.1 Chov koní

3.1.1 Historie chovu koní v České republice

Soužití koně a člověka je pradávné. Většinou se udává, že první kůň byl pro potřeby člověka zkrocen asi před pěti nebo šesti tisíci lety. Do té doby sloužil hlavně jako zdroj obživy člověka. Koně byli plně zužitkováni: maso, kobydí mléko, koňská kůže a trus se spotřeboval jako palivo nebo lék.

První zmínky z našeho území jsou z dob Slovanů. Slovanské národy žily kočovně a jejich obydlím se staly vozy, kde se k tažení upotřebovali právě koně.

V 7. a 8. století se na území pozdějšího českého státu tvořily opevněné osady a kůň se stal důležitým dopravním a tažným zvířetem. Velký význam nabývali koně v lovectví, které patřilo k nejoblíbenějším zábavám šlechty. Koně, kteří se chovali v 8. a 9. století byli typu mongolského, tarpanovitého a nordického.

V době rytířství a se změnou využití koně ve vojsku se postupně měnily požadavky na typ koní. Začala se uplatňovat různá plemena západního typu.

Ve středověku byli koně používáni pro potřebu válečnou, turnajovou, ceremoniální a dopravní. K chovu koní se zřizovaly četné hřebčiny v blízkosti hradních sídel.

Po první světové válce se využívání koní snížilo na minimum, za zmínku však stojí, že v první světové válce bylo využito 1,5 milionu koní.

Po druhé světové válce vzal chov koní v Československu naprosto jiný směr. Potřeba koní pro armádu zcela upadala a armáda přestala jezdecké koně úplně využívat. Zájem o koně v zemědělství neustále klesala v souvislosti s rozšiřující se mechanizací. Na stejné úrovni ve využívání koní zůstalo jen lesní hospodářství, kde se koně ještě hojně používali na práci.

V současné době má kůň již poněkud jiný význam. Kromě nepříliš rozsáhlého uplatnění v lesním hospodářství a zemědělství jde o cílený chov pro sportovní účely. V posledních desetiletích se kůň používá také k léčebným účelům a jezdecké turistice (Nerandžič, 2006).

3.1.2 Koně

Kůň je přítelem člověka již od raných dějin a to jak na bojištích, při hře i sportu. Dříve byli koně běžnou součástí všedního života lidí, kdy jsme se s nimi mohli potkat ve volné přírodě. Koně se po mnoho století chovají výhradně k určitému specifickému poslání. Slouží jako jezdečtí, tažní, pro dostihové účely, sportovní a turistické ježdění.

Koně můžeme rozdělit podle barvy, plemena a typu.

Barvy koní

Podle Modlinské (1994)

- 1) základní
- 2) odstíny

Ad 1) základní

a) základní barva světlá

- barva bílá - hříva a ohon jsou výlučně bílé, kůže tělová, kopyta se světlou rohovinou
- barva šedá - ocas a hříva jsou bílé nebo promíchané s tmavými barvami
 - o odstíny - mléčná bílé, prošedivělá

b) základní barva tmavá

- barva hnědá - hlava a trup jsou tmavohnědé, nohy až k přednímu kolenu černé
 - o odstíny - světle hnědý, tmavohnědý
- vraník - srst, hříva i ocas jsou černé
 - o odstíny - vraníci s popelavým odstínem, bez lesku, s leskem
- plavá barva - srst je zlatavě plavá, hříva a ocas černé
 - o odstíny - tmavě a světle plavý
- myšák (šedý plavák) - srst je popelavá, hříva s ocasem jsou černé
 - o odstíny - tmavošedý, světlešedý
- mourek - srst je směs tmavé a bílé barvy, hříva a ocas jsou tmavé s příměsí šedé
- barva tmavošedá - srst je tmavošedá se zrzavým odstínem a příměsí černé
- barva kaštanová - srst je červená, zlatočervená nebo hnědočervená
 - o odstíny - tmavokaštanový, světlekaštanový, červenokaštanový
- barva palomino (izabela) - srst je žlutá až tělová, hříva a ocas jsou bílé
 - o odstíny - perleťové palomino, zlaté palomino, tmavé a světlé palomino

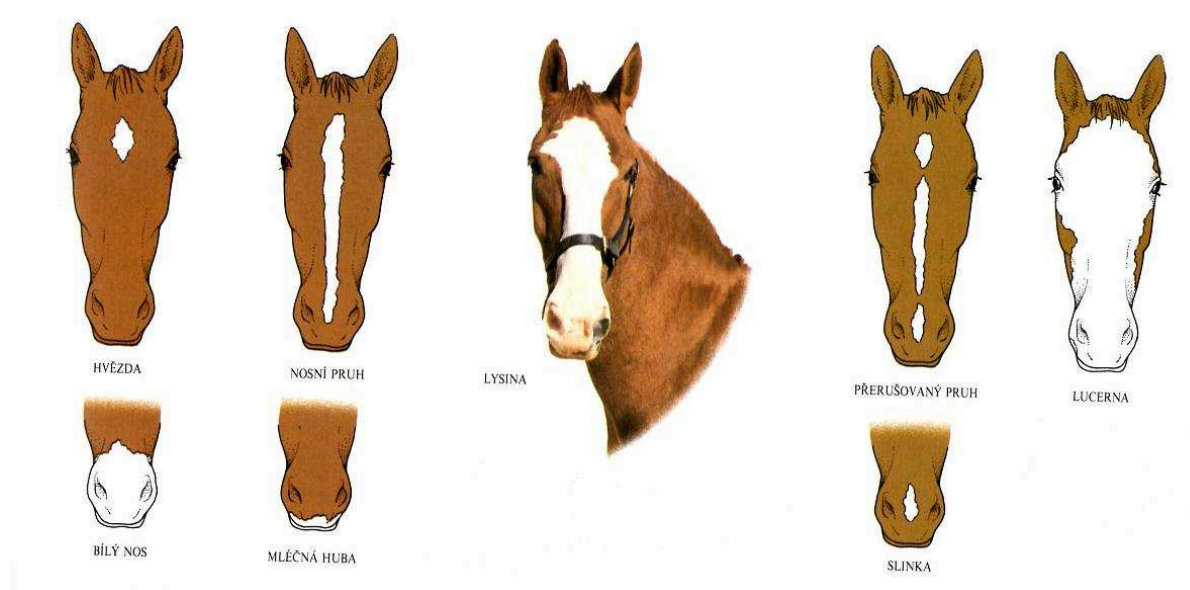
Ad 2) odstíny

- tygr - má bílý podklad s černými, tmavohnědými nebo červenými skvrnami, které se podobají velikostí vlašskému ořechu
- barva černý bělouš, kůň hnědý, červený - na šedém podkladě se vyskytují skvrny v barvě černé, hnědé nebo kaštanové
- strakáči - zbarvení strakaté, vyskytují se bílé nepravidelné skvrny

Znaky

Pomáhají při rozlišování popisu koní. Jde o bílé nebo kropenaté skvrny na tmavém podkladu, které se vyskytují na hlavě nebo končetinách. Znaky se vyskytují již od narození hříběte (Modlinská, 1994).

Obrázek 2: Vrozené znaky

Zdroj: Edwards, 1993

Typy koní

Koně můžeme rozdělit podle plemena nebo typu. Pod pojmem typy koní si představíme souhrn tělesných znaků umožňujících provádět určitý výkon - sportovní nebo pracovní. Základní rozdělení typů koní je:

1) Plnokrevníci

Tento výraz je přeložen z anglického výrazu „thoroughbred“, což je v překladu plnokrevník. Plnokrevníci patří mezi šlechtu ve světě koní. Mají lehkou tělesnou stavbu a pevné nohy. Typickým plnokrevníkem je arabský kůň nebo anglický plnokrevník. Hlavním rysem je jejich rychlost, proto jsou využíváni na dostihy.

2) Teplokrevníky

Toto označení se používá pro koně evropsko - orientálního typu. Jsou to kříženci arabů nebo anglických plnokrevníků s jinými šlechtěnými plemeny. Důležitá podmínka chovu je výběr na základě povinných výkonnostních zkoušek. Teplokrevníci jsou vynikající ve skokanských soutěžích a drezuře.

3) Chladnokrevníci

Chladnokrevníci mají klidnou a mírnou povahu. Mají svalnatou a mohutnou stavbu těla, mohutnou hlavu a velká kopyta. Tento typ koní byl a je hodně využíván v zemědělství, lesnictví a tažných pracích v horských oblastech (Henderson, 2003).

Plemena koní chovaná v České republice

Je zde vyjmenována jen skupinka koňských plemen a jejich stručná charakteristika, které jsou v České republice nejvíce chovaná:

Tabulka 1: Plemena koní chovaná v České republice

Plemeno	Charakteristika	Využití
Arabský plnokrevník	nejstarší rasa ušlechtilý, harmonický, vytrvalý, temperamentní	jezdectví, rovinové dostihy
Angloarab	kříženec arabského koně a anglického plnokrevníka houževnatý, inteligentní a lehce ovladatelný	dostihy, jezdecké soutěže
Lipicán	živý, zdatný a klidný	jezdectví, jezdecké školy a cirkusy
Anglický plnokrevník	nejrychlejší plemeno	dostihy, drezúra

	psychicky a fyzicky odolný	
Trakénský kůň	odolný, vytrvalý a výkonný	hony, skákání a drezúra
Hannoverský kůň	vyrovnaný, výkonný a neohrožený	hony, skákání a drezúra
Nonius	klidný, pracovitý a ochotný	sport a rekreace
Americký klusák	sportovní, tvrdý a svalnatý	závod v zápřeží
Český chladnokrevník	klidný, pohyblivý a pracující	zemědělství a těžký tah
Český teplokrevník	tvrdý, vytrvalý a silný	jezdeckví a na tah
Hucul	pracovitý, vytrvalý kůň s klidným temperamentem	zdlavání strmých horských svahů a k brodění vodními toky
Starokladrubský vraník a Starokladrubský bělouš	původní české plemeno národní kulturní památka součást slavnostních ceremoniálů	barokní ježdění, rekreační ježdění, drezura, hipoterapie

Zdroj: Edwards, 1993

3.2 Hipoturistika

Andrllová (2006) uvádí že, hipoturistika neboli jezdecká turistika má základní kořeny ve venkovské turistice. V posledních letech je jezdeckví vyhledávaný způsob relaxace a trávení volného času. Jde o navázání bližšího kontaktu člověka s koněm, které působí blahodárně pro obě strany. Posiluje vztah člověka s přírodou, která je v dnešní uspěchané době vhodnou formou duševní očisty.

Je to druh cestovního ruchu, který využívá koně jako společníky, ale také jako dopravní prostředek.

V roce 2005 vznikl specializovaný odbor Klubu českých turistů - „Turistika na koni“. Tento obor se věnuje vytváření systému stanic a stezek, ale také budování úvazišť u stanic a na stezkách. Také se zabývá vzděláváním jezdecké veřejnosti, vydáváním map, propagací stanic, pořádáním exkurzí. Důležitou činností Klubu českých turistů je rozvoj zahraniční spolupráce v oblasti vzájemné výměny zkušeností, společné realizaci projektů a organizování akcí.

3.2.1 Formy jezdecké turistiky

Vycházky na koni - jsou základem jezdecké turistiky. Jedná se o ježdění v terénu v časovém trvání 1 - 4 hodiny, při kterém se překoná vzdálenost 7 - 30 km. Vycházky mají složku pohybovou, technickou a poznávací. Výbava koně nevyžaduje speciální výstroj.

Výlety a túry - jedná se o cesty v přírodě, které trvají zpravidla celý den. Zde se překonává vzdálenost 30 - 70 km. Výstroj koní a jezdců je doplněna lékárníčkou, pláštěnkou a ohlávku.

Putování na koni - o putování jde, spojíme-li několik celodenních túr do jednoho celku. Putování může být organizované hvězdicově nebo řetězově.

Řetězové putování - je náročné, protože vyžaduje přivezení potřebného vybavení do cílů jednotlivých etap. Někdy je nutné, aby jsi jezdci vybavení vozili sami nebo za pomoci nákladního koně.

Hvězdicové putování - zde odpadají starosti s přepravou vybavení, protože hvězdicové putování je vázané na jedno středisko, kde jsou stáje i celý tábor, ze kterého se pořádají túry do okolí (Hollý, 2003).

3.2.2 Výběr koně pro jezdeckou turistiku

Výběr koně pro jezdeckou turistiku uvádí Hollý (2003). K jezdecké turistice a rekreačnímu ježdění se využívají koně, kteří se nehodí pro jezdecký sport. Výběr koně pro jezdeckou turistiku není podřízen plemenu koně. Na světě existuje až 250 plemen koní a pony, přičemž většinu z nich lze pro rekreační ježdění využít.

Při výběru správného koně je nejdůležitější zohlednit jeho povahu, to má přednost před plemenem koně. Kůň pro turistické ježdění musí být klidný a vyrovnaný. Nesmí být lekávy, kopavý ani kousavý. Výhoda pro tyto koně je, když se snesou s jinými koňmi.

Podle pohlaví je nevhodnější pro jezdeckou turistiku valach, klisna kvůli období březosti a kojení méně. Nejméně vhodní pro tuto turistiku jsou hřebci, kteří mohou být nebezpeční např. v období říjících klisen.

Často se využívají menší odolná plemena. Nejvhodnější jsou huculové, různé pony (islandští, fjordští), lipicán, z ušlechtilých je to kůň arabský a nově i středoasijská plemena.

Po výběru vhodného koně nastává trénink, který není náročný. Na běžné túry stačí každodenní práce s koněm, která trvá minimálně hodinu denně. Náročnost a doba tréninku záleží především na chovateli, ale malým vodítkem je, že koně připravujeme tolik týdnů, kolik bude mít trasa desítek kilometrů nad třicet kilometrů (Andrlová, 2008).

3.2.3 Výběr oblečení pro rekreační jízdu a turistiku

Oblečení vybíráme podle toho, jaké požadavky na něj klademe, hlavním cílem jezdeckého oblečení je ochrana organismu před nepříznivými povětrnostními vlivy, účinky slunce, větru, chladu a deště. Dalším důležitým aspektem při výběru jezdeckého oblečení a obuvi je pohodlnost. Nemá být těsné, nesmí omezovat krevní oběh ani pohyb. Oblečení by mělo být prodyšné, nevhodným materiálem je např. koženka, zároveň dbáme na stylovost oblečení.

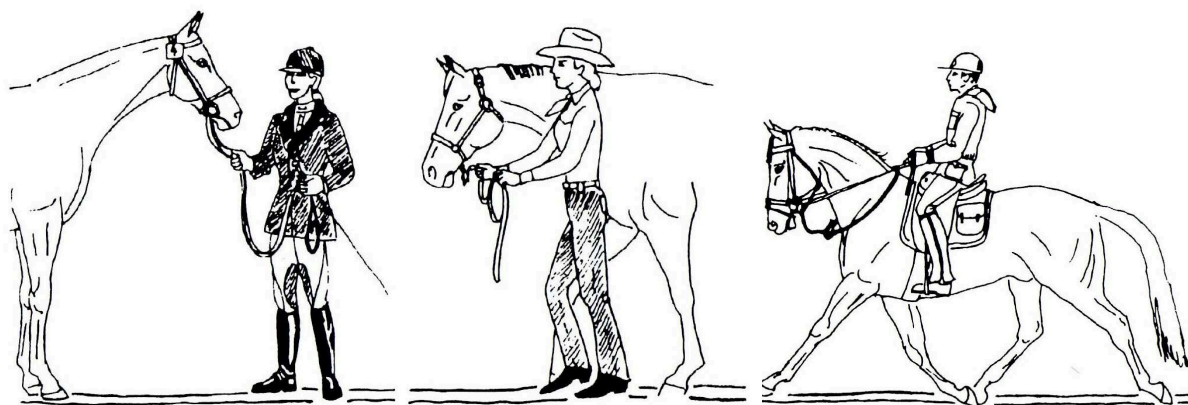
Každý jezdecký styl vyžaduje jiný typ oblečení. V následující tabulce jsou podle Hollého (2003) rozděleny tři styly jezdeckého oblečení.

Tabulka 2: Standardní typy jezdeckého oblečení

Typy jezdeckého oblečení	Charakteristika
Jezdecký, anglický styl	používá se jezdecká čapka, sako, světlé kalhoty breeches nebo johdpurs, bílá košile s bílou jezdeckou vázankou, rukavice, černé vysoké boty
Westernový styl	kovbojský klobouk, džíny, kovbojské boty s vysokým podpatkem, ostruhy s kolečky, šátek, rukavice a delší pláště
Turistický styl	turistická čepice, klobouk (přilba), větrovka, jezdecké kalhoty, kožené kamaše, dlouhá pláštěnka a rukavice

Zdroj: Hollý, 2003

Obrázek 3: Anglický, westernový a turistický typ jezdeckého oblečení

Zdroj: Hollý, 2003

3.3 Ježdění v terénu

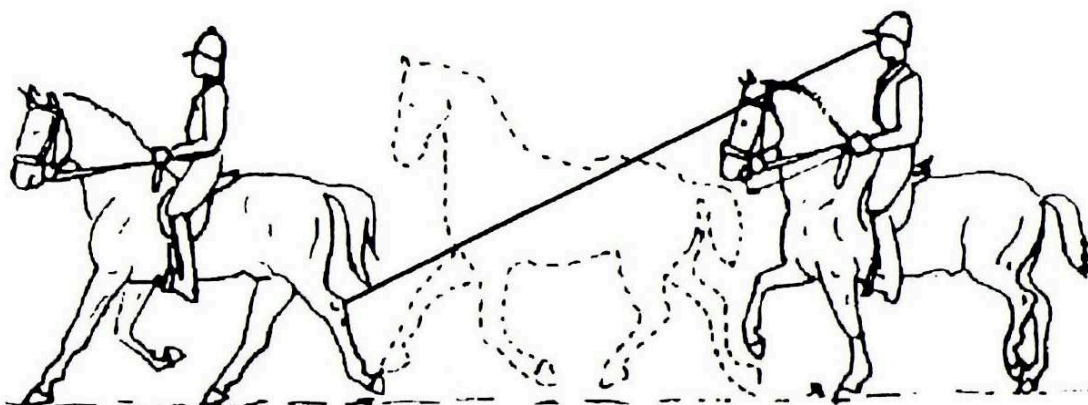
Podle Hollého se ježdění v terénu rozděluje:

1) Jízda ve skupině

Nejvhodnější skupina je v počtu tří až pěti jezdců. Čím je skupina větší, tím větší jsou časové ztráty a tím pomalejší je postup. Vedení při vyjíždce se ponechává nejstaršímu nebo nejzkušenějšímu jezdci. Skupina se musí rozhodnout pro pořadí a pochodový útvar. Pochodové útvary jsou zástup, dvojstup a houf.

Zástup - musí se dodržovat bezpečný rozestup, tzn. jezdec vidí mezi ušima svého koně kořen ocasu koně předcházejícího. Tempo pochodu určuje průměrný kůň ve skupině, neměl by to být kůň nejrychlejší.

Obrázek 4: Bezpečná vzdálenost jezdců

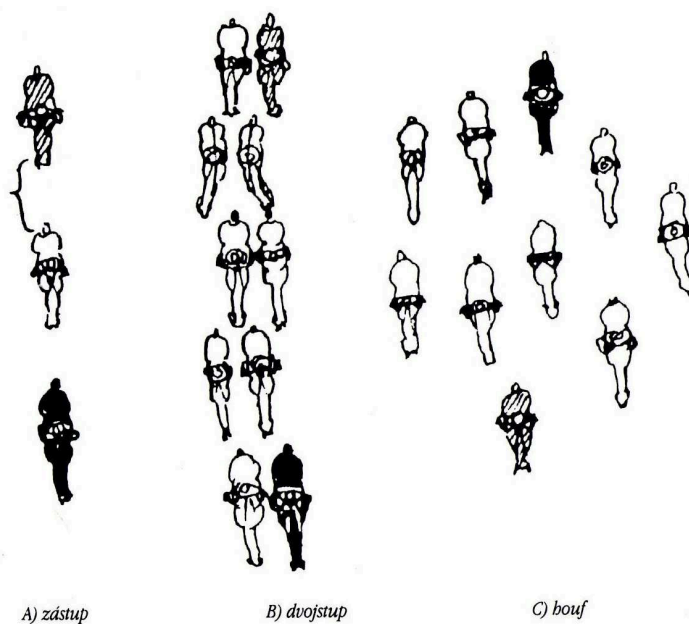

Zdroj: Hollý, 2003

Dvojstup - může zde nastat problém, když jdou vedle sebe neznámí nebo kopaví koně, zde je zapotřebí schopných jezdců. V klusu nesmí skupina jet těsně vedle sebe, aby nedošlo k hromadnému pádu.

Houf – je vhodné si určit předem vedoucího skupiny a systém pokynů, kterými se budou dorozumívat, aby na sebe nemuseli v průběhu jízdy křičet (Hollý, 2003).

Obrázek 5: Pochodové útvary

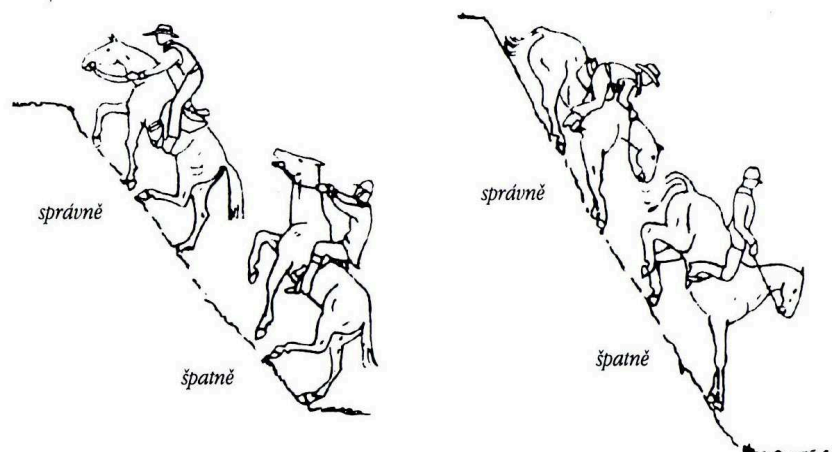

Zdroj: Hollý, 2003

2) Jízda v různých druzích terénu

Překonávání svahů - při výstupech na krátký svah můžeme umožnit koni cválat, ale při sestupu musí jít kůň krokem. Při sestupech nebo výstupech postupujeme kolmo ke svahu, při překonávání svahu šikmo koně ztrácí jistotu a mohou se převrátit. Během výstupu i sestupu jezdec spolupracuje s koněm a snaží se mu co nejvíce pomoci přenášením své váhy.

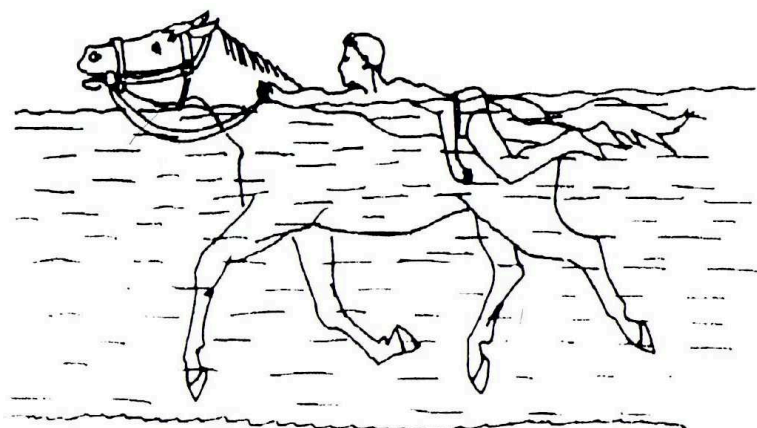
Obrázek 6: Překonávání svahů

Zdroj: Hollý, 2003

Překonávání vodních překážek - voda se brodí krokem, nikoliv cvałem či klusem. Jezdci jdou v zástupu jeden za druhým. Pokud je nutné plavat, potom jezdec plave vedle koně a drží se ho za hřívu, kůň by neměl být osedlaný (Hollý, 2003).

Obrázek 7: Plavání vedle koně

Zdroj: Hollý, 2003

3) Jízda v terénu na dlouhé vzdálenosti

Dlouhými vzdálenostmi myslíme v jezdecké turistice výlety či túry. Na tyto dlouhé vzdálenosti musíme vzít jen koně zdravé a v dobré fyzické kondici. Na trati je nutné střídat jednotlivé styly jízdy (krok, klus a cval), a to podle trénovanosti koně, terénu a nákladu. Při jízdě musíme zohledňovat délku trati, hmotnost jezdce, hmotnost nákladu, trénovanost koně a počasí.

Přírodní překážky, které se objeví na trati je lepší obcházet, pokud je to však nutné, překážku překonáme krokem. V létě, kdy teploty jsou přes den hodně vysoké, vyjíždíme na vyjížděku v časných ranních hodinách nebo část jízdy přesuneme na večerní hodiny (Hollý, 2003).

4) Dorozumívání při jízdě

Při jízdě ve větší skupině se předem dohodne, kdo bude vedoucí skupiny a jak se dorozumí. Během jízdy slouží k dorozumívání systém posunků, aby na sebe jezdcí nemuseli křičet. Posunky provádí vedoucí skupiny a podle Hollého (2003) to jsou:

Pozor - vztyčená pravá ruka, která znamená upozornění, že se bude provádět nějaký pokyn

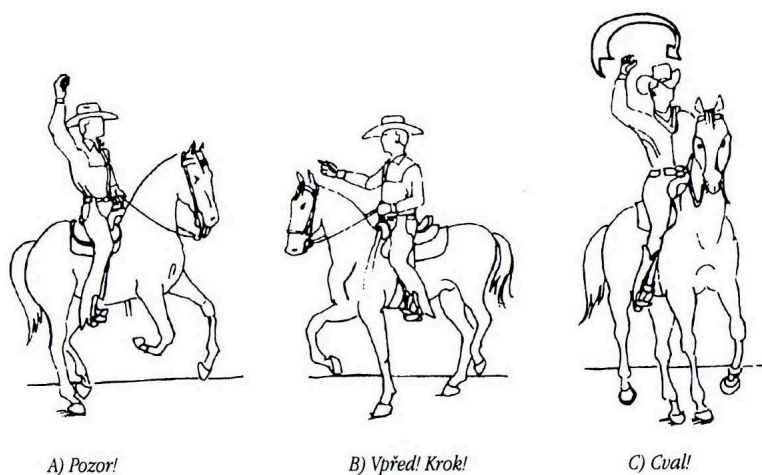
Vpřed - předpažená ruka

Cval - vztyčená ruka, kterou jezdec opakovaně krouží okolo hlavy

Klus - vztyčená ruka, zaťatá v pěst, kdy jezdec opakovaně krčí pěst k prsům a následně vztyčuje vzhůru

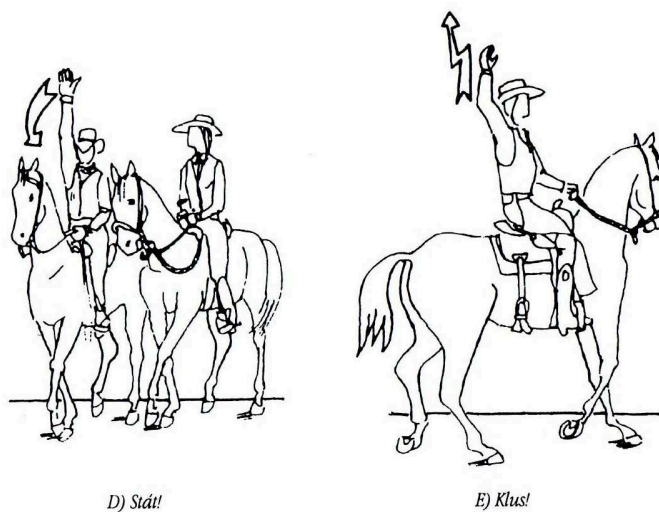
Stát- švih pravicí směrem dozadu

Obrázek 8: Pokyny vedoucího jezdce:

Zdroj: Hollý, 2003

Obrázek 9: Pokyny vedoucího skupiny

Zdroj: Hollý, 2003

5) Doprava koní

Jsou koně, kteří nemají s přepravou žádný problém, ale někteří nejsou na přepravu zvyklí, proto je nutné před cestou nakládání vyzkoušet. Zkoušet přepravu koně bychom neměli chvíli před odjezdem, ale několik dní dopředu, abychom mohli nakládání natrénovat.

Můžeme využít služeb profesionálního přepravce nebo vlastní dopravu. Jestliže zvolíme vlastní přepravu, musíme mít k dispozici auto s dostatečnými technickými parametry a také řidičské oprávnění na přívěs - u osobního vozidla je to kombinace skupin B + E.

Do vozíku musí být kůň vybaven chrániči nohou. Musíme také zvážit přepravu dvou koní, ta je vhodná jen v případě, když jsou koně na sebe zvyklí. Do vozíku lze instalovat kameru, abychom měli při jízdě přehled, co se ve vozíku děje (Andrllová, 2008).

Obrázek 10: Přeprava koní

Zdroj: <http://www.prepravakoni.cz>

6) Doklady

Při cestách mimo území kraje musíme mít u sebe průkaz koně s potvrzením o řádném očkování proti chřipce. Většinou tento průkaz vyžaduje každá stanice, v níž se budeme chtít s koněm ubytovat.

Pozornost musíme věnovat dokladům při cestách přes státní hranice, všechny informace poskytne veterinární správa (Andrllová, 2008).

7) Odpočinek

Během jízdy je třeba střídat krok, cval a klus podle trénovanosti koně, terénu a nákladu, který vezeme. Cval se při jezdecké turistice používá ojediněle, pouze v případě když chceme

koně trochu oživit a jen na krátké vzdálenosti, musíme však rozpoznat otrávenost a unavenost koně. Když je kůň unavený a začne cválat, může dojít k úplnému vyčerpání.

Únava koně může také nastat, když jezdec velkou část trasy jede na koni. Správný turista a člověk, který má rád koně, chodí často vedle svého koně pěšky. Většinou sesedlá při prudkých, táhlých výstupech a sestupech. Doporučuje se také sesednout při dlouhé chůzi po asfaltu nebo betonu. Pravidla pro sesednutí z koně neexistují, záleží jen na zkušenostech a rozumu jezdce.

Při zastávkách se jezdec první postará o koně a pak o sebe. Koně napojíme a necháme ho popást. Koně napojíme hned po dojetí jen v případě, že kůň poslední fázi trasy pochodoval. Unavený kůň, který chvíli před odpočinkem běžel, by se neměl hned pojit nebo stavět do vody. Potom zkontrolujeme stav podkov a popřípadě uvolněnou podkovu utáhneme. Jezdci musí najít koni vhodné místo na odpočinek, mělo by to být klidné místo v závětrí a stínu (Andrlová, 2008).

3.4 Klienti jezdecké turistiky

Podle Hollého (2003) dělíme klienty následovně:

I. skupina

Do této skupiny patří klienti, kteří umí jezdit a chtějí dovolenou trávit v koňském sedle, takže se budou účastnit organizovaných vycházek, túr a pochodů. Tato skupinka nepředstavuje zátěž po stránce odborné či jezdecké, ale po stránce organizační. Také je náročná na přípravu a vytížení koně.

II. skupina

Představuje klienty, jejichž jízdni schopnosti nejsou na velké úrovni, ale chtějí se v ježdění zdokonalit. Účastní se turistických vycházek, pochodů a výletů. Jako první se zajišťuje zdokonalování ježdění na základně, kde probíhá výklad bezpečnostních pravidel, nácvik sedlání, uzdění a čištění koně. Až po několika dnech se vyjíždí na túry.

III. skupina

Zahrnuje klienty, kteří neumějí jezdit na koních, ale chtějí se to naučit a vyjet tak v koňském sedle do přírody. Nevýhodou těchto klientů bývá jejich horlivost, myslí si, že již po pár dnech výcviku na základně pojedou na výlety. Tato skupina je nejnáročnější

na čas trenéra a jeho trpělivost. Program této skupin probíhá většinou na základně, kde se učí klient sedět a nasedat na koně, ovládat koně v kroku, pak záleží na šikovnosti klienta, kdy může vyjet s trenérem na tzv. krokové vycházky.

IV. skupina

Tato skupina představuje klienty, kteří mají vlastní koně a chtějí se zúčastnit jezdecké turistiky. Jestliže má poskytovatel jezdecké turistiky dostatek kapacity na ubytování a ustájení, nepřestávají tito klienti žádný problém. Musí si však s klientem smluvně ujednat způsob krmení a ošetřování koně, včetně rozpisu cen za jednotlivé položky.

U všech skupin musíme počítat s náhradními koňmi, s odřeninami, úrazy a zklamáním. Hlavně proto musí být všichni klienti pojištěni a mít dobře uzavřené smlouvy. Je nutné také klientům dopředu říct, jaké záludnosti může jezdecká turistika mít.

3.5 Hipoterapie

Hipoterapie je rehabilitační metoda, která využívá pohyb koňského hřbetu a jeho následný přenos na člověka. Jde o soulad pohybu koně a člověka. Základním prvkem hipoterapie je pohyb hřbetu koně při rytmickém pohybu. Kráčející kůň svým pohybem dráždí řídicí centra a nutí člověka k balancování neboli udržení rovnováhy. Tím dochází k aktivování svalů a kloubů, probouzí se vedení v nervových drahách (Hollý, Horáček 2005).

Historie hipoterapie

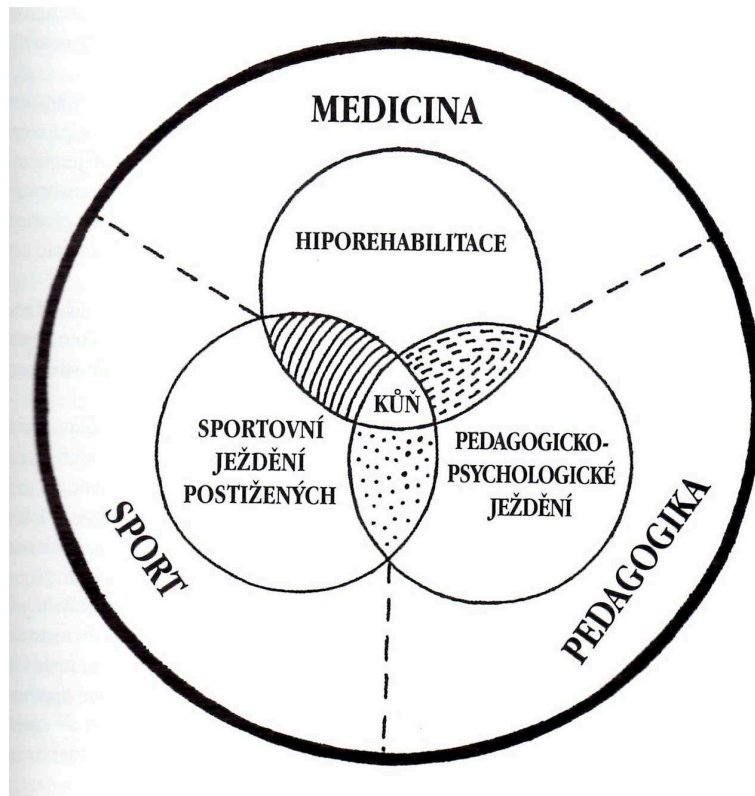
O léčebném využití koně se jako první zajímali již jihoameričtí indiáni, kteří nechávali své bojovníky ležet napříč přes hřbet koně, jenž musel chodit nebo klusat. Rytmický pohyb koňského hřbetu masíroval hrudní koš bojovníka.

První léčebné využití koně v novověku popsal v 17. století Němec Thomas Sydehman, který předepisoval jízdu na koni z léčebných důvodů. V České Republice má hipoterapie dlouholetou tradici. Jako první využil koně k terapeutickému ježdění RDNr. Otakar Leiský, který se rehabilitacemi pomocí koní zabývá již od roku 1986 (Nerandžič, 2006).

Členění hiporehabilitace

Hiporehabilitace zahrnuje oblast medicíny, psychologie, pedagogiky a sportu. Pojem hiporehabilitace je širší a zahrnuje v sobě hipoterapii. Hiporehabilitace se rozděluje na tři základní složky.

Obrázek 11: Schématické znázornění oblastní hipoterapie podle Heipertze

Zdroj: Hollý, Horáček 2005

1) hipoterapie

„Je cílené využití práce s koněm, vození se na koni a ježdění (hipických aktivit), ale hlavně multidimenzionálního pohybu koně na zmírnění nebo odstranění příznaků onemocnění pohybového aparátu“ uvádí Copeland-Fitzpatriková (Hollý, Horáček 2005, s. 19).

Obrázek 12: Polohování při hipoterapii

Zdroj: Hollý, Horáček 2005

2) pedagogicko - psychologické ježdění

„Využívání práce s koněm, vožení se na koni a ježdění na koni jako pedagogické a psychologické médium k dosažení pozitivních změn v chování dětí a mládeže nebo ke zmírnění a odstranění příznaků duševní choroby či mentálního handicapu“ podle Hollého a Horáčka (2005, s 19).

3) sportovní ježdění handicapovaných

Je to speciální způsob ježdění, který má pozitivní přínos pro handicapovaného klienta a to z hlediska fyzikálního, emociálního i sociálního (Hollý, Horáček 2005).

Výběr koně pro hipoterapii

Pro hiporehabilitace se vybírají koně podle jeho charakteru, který je nadřazen plemenu. Charakter je zčásti vrozený a zčásti ovlivnitelný člověkem. Kůň nesmí mít špatný charakter, musí být zdravý a bez těžkých vrozených vad. Výběr typu koně je třeba podřídit konkrétní diagnóze a aktuálním změnám zdravotního stavu klienta a sociálnímu prostředí, v němž se pohybuje.

U koně pro hipoterapii se vyžaduje:

- perfektní zdravotní stav

- dobrý charakter
- pravidelné a klidné chody
- poslušnost
- samostatnost
- klid u rampy
- adaptace na rušivé vlivy okolí a ze strany klienta
- adaptace na neadekvátní zátěž (Hollý, Horáček, 2005)

Příprava koně na hipoterapii má tři fáze:

1) základní výcvik

- zahrnuje práci a nácvik základních dovedností
- probíhá u mladých koní, kteří se učí a vychovávají k poslušnosti

2) jízda v terénu

- cílem je uklidnění nervů a odstranění lekavosti koně, aby neshodil jezdce

3) nácvik klidného čekání a stání u rampy

- kůň musí stát klidně u rampy do té doby, než se pacient posadí na hřbet

Výcvik koně trvá přibližně jeden rok. Po tuto dobu se kůň musí charakterově srovnat a připravit se na ježdění s postiženými pacienty. „ Jde o velmi složitou záležitost - časově, ekonomicky i z hlediska odborných nároků “ jak tvrdí pan Hermann (Nerandžič, 2006, s. 88).

Personál, který pracuje s handicapovanými klienty tvoří tým odborníků a kvalifikovaných spolupracovníků, jako je hipolog, speciální pedagog, psycholog, fyzioterapeut, ergoterapeut a lékaři. Ani správné složení týmu nemusí být zárukou kvality, velmi důležitá je jeho sebranost, mezilidské vztahy a samozřejmě vztah pracovníků k lidem a zvířatům.

Nerandžič (2006) uvádí že, hipoterapie má i preventivní působení proti civilizačním chorobám, fyzického a psychického charakteru. Jízdou je stimulován pohybový systém, vnitřní orgány, příznivý vliv má také na duševní hygienu.

Hlavní funkcí hipoterapie je fyzioterapeutické působení. Touto metodou lze vyléčit nebo zmírnit průběh a následky různých nemocí, jako například:

- 1) funkční poruchy
- 2) organické postižení
- 3) dětská mozková obrna
- 4) roztroušená mozkomíšní skleróza
- 5) úrazové poškození mozku a míchy
- 6) svalová dystrofie
- 7) epilepsie
- 8) vadné držení těla
- 9) infarkt srdečního svalu
- 10) duševní choroby
- 11) autismus
- 12) mentální anorexie a bulimie
- 13) sexuální deviace
- 14) únavový syndrom

4 Hipostezky

V dnešní době stále stoupá množství stájí a stezek orientovaných na hipoturistiku. V České republice najdeme v každé vesnici někoho, kdo chová koně, proto rozvoj jezdecké turistiky u nás pořád stoupá. Organizovaná jezdecká turistika se u nás rozvíjí od roku 2003 a to v Jihočeském kraji, kde vznikl projekt pod názvem „Turistika na koni“, který se následně rozšiřoval do ostatních krajů.

Označování jezdeckých stezek je u nás novinkou. Vytváří se hlavně páteřní trasy, na které navazuje další síť stezek. Většina stezek je vedena zajímavým prostředím jako jsou historické památky, přírodní zajímavosti, vodstvo a romantický terén (Andrlová, 2008).

4.1 Dělení hipostezek

Hipostezky můžeme dělit:

1) podle obtížnosti

0	velmi lehký terén	terén jízdárny či kobyliště
1	lehký terén	rovina
2	středně těžký terén	zvlněný terén s kratšími výstupy a sestupy
3	těžký terén	dlouhé, strmé sestupy a výstupy
4	velmi těžký terén	prudké výstupy a sestupy, strže
5	nesjízdný terén	lavičky, mostky, schody a žebříky

Zdroj: Hollý, 2003

2) podle podkladu terénu

1	dobry podklad	pružný
2	střední podklad	tvrdší nebo hlubší terén
2	špatný podklad	tvrdý nebo bažinatý terén

Zdroj: Hollý, 2003

3) na síti podle Špičákové

Pátevní síť má délku okolo stovek kilometrů. Je složena z jednotlivých úseků o délce 30 - 70 km, které jsou od sebe odděleny koňskými stanicemi. Tato síť je vhodná pro turistiku formou putování, kdy jezdci tráví několik dní na trase a tato trasa má zabezpečené přenocování. Síť má nadnárodní význam, na hraničních bodech navazuje na jiné regiony a země.

Regionální síť propojuje pátevní stezky s lokálními centry hipoturistiky. Jejich délka je v rámci desítek kilometrů. Účelem je vyvolat zájem o daný region a proto jsou stezky situovány v krásné přírodě, v blízkosti historických a přírodních atraktivit.

Lokální síť a okruhy jsou většinou okružní cesty v okolí jezdeckých center s délkou několik desítek kilometrů. Jsou to stezky, které jsou vedeny za určitým cílem (historické památky, přírodní atraktivity atd.) (www.utok.cz).

4.2 Pravidla pohybu na jezdecké stezce

Jízda na koni po hipostezkách má i svá pravidla, která by měli všichni účastníci jezdecké turistiky dodržovat. Tato pravidla mají bezpečnostní charakter, ale souží i k bezproblémovému spoluzití jednotlivých uživatelů cest a stezek a jsou následující:

- nesmí se vjíždět do luk, polí nebo lesních prostorů mimo vyznačené stezky
- brát ohled na životní prostředí a provoz na stezce, proto jsou nejvýhodnější skupinky tvořené pěti, maximálně deseti jezdci
- dbát na omezení na některých úsecích stezky
- ohleduplnost k ostatním uživatelům stezek (zpomalit při předjíždění ostatních uživatelů, předjíždění jen zleva)
- cval jen v přehledných úsecích
- chránit prostředí stezky (uklízet odpadky a koňský trus)
- tábořit můžeme i mimo stanice v případě, že je zde vyhrazené tábořiště nebo máme povolení majitele pozemku
- každý jezdec vjíždí na stezku na vlastní nebezpečí, pokud při jízdě na stezce utrpí jezdec újmu na zdraví nebo úraz způsobený strukturou terénu, nemůže požadovat náhradu škody po vlastníkově lesa či pozemků, ani po žádném dalším zainteresovaném subjektu (Andrlová, 2008)

4.3 Značení stezek

V České republice je značení stezek na velmi vysoké úrovni, tento systém značení je předmětem obdivu i v zemích, kde je jezdecká turistika rozvinutější. Metodika značení je jednotná a používá se ve všech krajích České republiky.

Značení jezdeckých stezek odpovídá značení pěších tras, je k tomu několik důvodů:

- při delších trasách se koně většinou pohybují krokem nikoliv cvalem, což je rychlost, která je bližší pěšímu turistovi nežli cyklistovi nebo lyžaři
- četnost a výška umístění pěších značek vyhovují jezdcům nejvíce
- jezdecká turistika velmi často zahrnuje velmi dlouhé putování, aby jezdci příliš nezatěžovali svého koně (hlavně v kopcovitém terénu), často vedou svého koně vedle sebe, tím se z nich stávají pěší turisté a značení pro pěší turistiku je ideální (Andrlová, 2008)

4.3.1 Pravidla značení jezdeckých stezek

Návrh trasy

Všechny jezdecké trasy se navrhují tak, aby nevznikl souběh s jinou značenou trasou např. lyžařskou nebo cyklistickou. Někdy je však souběh dvou tras nutný a to jen v tom případě, jestliže je stezka v celém úseku souběhu širší než dva metry (aby nedošlo ke srážce jezdce na koni a cykloturisty) (Andrlová, 2008).

Umístění značek

První důležitou věcí před umístěním značek je vytipování místa a následné získání písemného souhlasu majitele pozemku s vyznačením stezky na jejich pozemku.

Na důležitých místech jsou značky doplněny směrůvkami a rozcestníky. Značky a šipky umísťujeme ve výšce 180 cm nad zemí. Tyto značky umísťujeme v případě nutnosti 10 cm nad označením pěších a lyžařských značek a 20 cm pod každou cykloznačkou. Značky a šipky se malují na objekty, které jsou na umístění tohoto značení vhodné, malují se způsobem shodným se značením pěších tras (Andrlová, 2008).

Povrch stezky

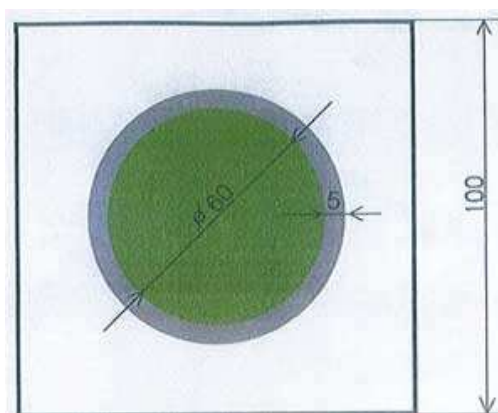
Ideálním povrchem pro jezdeckou stezku je pevná, ale přitom pružná cesta. Je nutné, aby v okolí stezky byl dostatek stanic pro přenocování jezdců i koní, ale i míst vhodných pro odpočinek, občerstvení a napojení koně (Andrlová, 2008).

4.3.2 Druhy značek

Jezdecké značky tvoří bílý čtverec o rozměrech 10x10 cm, ve kterém je umístěn barevný kruh o průměru 6 cm. Pro zlepšení viditelnosti se může použít značka větších rozměrů.

Hlavní stezky tzv. páteřní mají barvu červenou, zatímco vedlejší stezky jsou označeny modře. Regionální a místní jezdecké trasy nesou barvy zelené nebo žluté. Každé značení musí mít i třímístné evidenční číslo. Barvy a evidenční čísla přidělují pověřeni pracovníci Sekce značných stezek z Klubu českých turistů (www.jezdecka-turistika.sothis.cz).

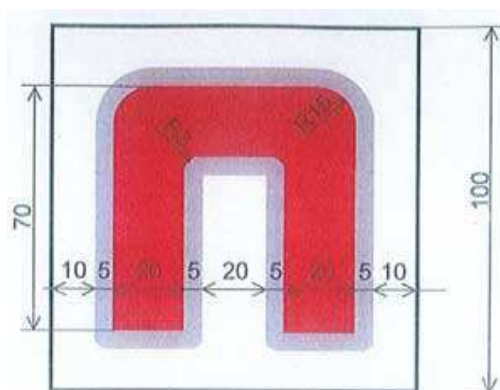
Obrázek 13: Jezdecká stezka - průběžná

Zdroj: www.konske-stezky.cz

Jízdárenské okruhy (okružní jezdecké stezky) jsou tvořeny podkovou v bílém čtverci, tyto značky nemají evidenční číslo.

Obrázek 14: Jezdecká stezka - okružní

Zdroj: www.konske-stezky.cz

Městské jezdecké okruhy jsou stezky vedoucí městem. Jestliže patří do sítě stezek, jsou značeny jako regionální nebo místní jezdecké trasy, pokud však nezapadají do sítě stezek jsou brány jako místní okruhy (www.jezdecka-turistika.sothis.cz).

4.4 Legislativní rámec hipostezek

Problém, který nastává v rámci hipoturistiky je mezi provozovateli hipostezek a majiteli pozemků, bohužel prozatím není zákon ani vyhláška, které by se přímo vztahovaly na hipostezky. Jsou zavedena určitá pravidla pro chování jezdců na hipostezce, ale tato pravidla jsou záležitostí společenské etiky.

Ale jsou tu zákony a nařízení, které musí jezdcí na koni a lidé, kteří tyto stezky budují dodržovat. Je to např.:

- Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.
- Veterinární zákon č. 166/1999 Sb.
- Zákon o ochraně zvířat proti týrání č. 243/1992 Sb.
- Silniční zákon č. 411/2005 Sb.
- Zákon o lesích č. 289/1995 Sb.
- Zákon o myslivosti č. 449/2001 Sb.
- Další legislativa

Například úryvek ze Zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. nám upřesňuje přístup do volné krajiny a chráněných krajinných oblastí, následovně:

„Veřejně přístupné účelové komunikace, stezky a pěšiny mimo zastavěné území není dovoleno zřizovat nebo rušit bez souhlasu příslušného orgánu ochrany přírody. Obce vedou přehled o veřejně přístupných účelových komunikacích, stezkách a pěšinách v obvodu své územní působnosti“.

„Každý má právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby, pokud tím nezpůsobí škodu na majetku či zdraví jiné osoby a nezasahuje-li do práv na ochranu osobnosti či sousedských práv. Je přitom povinen respektovat jiné oprávněné zájmy vlastníka či nájemce pozemku a obecně závazné právní předpisy“.

„Práva podle odstavce 2 se nevztahují na zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k faremním chovům zvířat. Orná půda, louky a pastviny jsou z oprávnění vyloučeny v době, kdy může dojít k poškození porostů a půdy nebo při pastvě dobytka“.

4.5 Objekty na jezdecké stezce

Na jezdecké stezce můžeme narazit na různé objekty. Může jít o nájemní stáje, stanice nebo rekreační centra. Minimální vybavení objektu jsou stáje s boxy nebo stání pro koně, ohrazená jízdárna (minimálně 40 x 20), sklad krmiva, sedlovna a hnojiště. Musí zde být umístěna šatna pro klienty, záchod, sprchový kout s teplou a studenou vodou. Čím více objekt nabízí služeb a komfortu, tím je prestižnější a může tím zvyšovat zájem klientů. Jedná se o bufety, sauny, ubytování a zapůjčení oděvů.

Personálním minimem pro toto zařízení je jeden kvalifikovaný trenér. Trenér je nutným předpokladem z hlediska licence pro provoz stanice, ale i pro právní krytí v případě nehody. Jestliže majiteli záleží na spokojenosti zákazníků, je nutné zaměstnat alespoň trenéra, ošetřovatele a stájníka, kteří jsou schopni se postarat o dvacet koňů (Hollý, 2003).

Tábořiště

Volné táboření neznamena, že můžeme tábořit kde chceme, ale pouze v místech k tomu určených. Vhodným místem pro táboření je suché, závětrné místo mimo les s měkkým podkladem a s přístupem k pitné vodě. Nejlepší tábořiště je to, kde je zřízen ohrazený výběh. Pokud však není k dispozici ohrazený výběh, musíme zabezpečit pro koně řádné uvázání.

V jezdecké turistice je táboření spojené s problematikou, která se týká péče o koně. Je nutné pro koně zajistit ustájení, krmivo a podestýlku, také musíme koně přivyknout na pobyt v nestandardních podmínkách. Táboření není vhodné pro začátečníky ani pro dobré jezdce, kteří nemají s jezdeckou turistikou zkušenosti, proto je nutné zajistit zkušeného jezdce s vychovaným a připraveným koněm (Hollý, 2003).

Úvaziště

Úvaziště je místo na trase, kde můžeme krátkodobě uvázat koně. Nejčastěji je vybudováno na místě, které je určeno k odpočinku a mohou to být přístřešky, altánky, místa u restaurací, obchodů a pamětihodností. Na úvazišti musí být umístěna informační tabule s kontakty na restauraci, prodejnu potravin, veterináře, jezdecké potřeby a přepravce.

Úvaziště je vyrobeno ze dřeva, které je ve výšce 1-2 m. Jsou dva typy úvazišť:

- přímé
- rohové

Obrázek 15: Typ přímého úvaziště

Zdroj: www.vs-samet.blog.cz

Stanice

Stanicemi na turistické stezce rozumíme objekt, kde můžeme přenocovat a kde nabízí další služby pro jezdce a koně. Stanice mohou být luxusní penziony s boxy pro koně nebo místa nabízející možnost stanování a jednoduchou ohradu. Stanice jsou nejlepší volbou pro ty, kteří nejsou moc zkušenými jezdci ani zálesáči (Andrlová, 2008).

Luxusní varianta - ubytování je zajištěno v hotelu. Trasa je volena tak, aby se na trase nacházela restaurace. Cíle etap jsou zabezpečeny personálem, kterému klienti odevzdají koně a personál dopraví zavazadla klientům do hotelu. Denní vyjížďky mají přibližně 30 km. Je zabezpečený večerní program podle přání klienta (vinárna, koncert, prohlídka města).

Sportovní varianta - v cíli etap bývá zajištěn hotel. Cestou se nocuje ve stanových táborech, které máme vlastní nebo jsou již postavené. Denní vzdálenost je okolo 60 km. Strava je po dobu jízdy vlastní, na konci etapy je strava zajištěna ve stanici, kde může být i program.

Turistická varianta - ubytování typu noclehárna nebo hotel Omnia mea mecum porto (všechno co mám, nesu sebou). Stravuje se po cestě a vaří se jen v cílové etapě, proto je dobrý doprovodný kuchyňský vůz. Personál při turistické variantě není žádný (Hollý, 2003).

Obrázek 16: Umístění koní: volné ustájení, stáj s dřevěnými boxy

Zdroj: Andrllová, 2008

Dále můžeme stanice rozdělit následovně:

Komerční stanice - zaměřují se na komplexní služby pro jezdce i koně. Do této kategorie patří stanice, které poskytují následující služby:

1) služby pro koně

- možnost ustájení 3 - 4 koňů pod venkovním přístřeškem
- možnost zakoupení sena a granulí
- přístup k pitné vodě
- možnost zajistit kontakt na přepravce, kováře, veterináře a sedláře

2) služby pro jezdce

- nabídka přespání pro 3 - 4 osoby
- základní hygienické požadavky

- toalety
- restaurace nebo prodejna potravin

Domácí stanice - jsou to menší stanice domácího charakteru, kde poskytují jen základní služby. Nabídka služeb je následující:

1) služby pro koně

- ustájení pro dva koně pod venkovním přístřeškem
- pevná ohrada
- možnost zakoupení sena, dostupnost pitné vody
- kontakt na veterináře, sedláře, kováře a přepravce

2) služby pro jezdce

- možnost postavit stan
- základní hygiena, toalety
- restaurace nebo prodejna potravin (www.kr-jihomoravsky.cz)

Informační panely

Panely poskytují jezdcům informace o stezce a o místech, které může jezdec navštívit v blízkosti hipostezky. Obvykle jsou to panely o rozměrech 1000 - 1500 mm na šířku a 700 - 1000 mm na výšku. Můžou poskytovat informace o restauracích, obchodech, koupalištích, přírodních památkách, historických památkách a koňských stanicích.

4.6 Vybrané hipostezky v rámci České republiky

V České republice postupně roste počet koní a příznivců jezdecké turistiky, proto vznikají sítě jezdeckých stezek vhodných pro putování s koněm a stanic, které jsou vhodné pro jezdeckou turistiku. Trasy jsou navrženy tak, aby účastníkům poskytly nejen bezpečnou jízdu, ale i zážitek, proto jsou tyto stezky budované v oblasti historických památek, pamětihodností, přírodních atraktivit a vodních ploch.

V současné době existuje v naší zemi plno známých, zajímavých a krásných jezdeckých stezek. Jezdecká turistika je vyhledávaná aktivita, dokládá to i rozvoj a zmapování jezdeckých stezek a koňských stanic na celém území České republiky. Bohužel úroveň rozvoje a značení stezek není ve všech krajích stejná. První myšlenka pochází z Jihočeského kraje, kde vypracovaný projekt byl inspirací pro další kraje v České republice i v zahraničí. Rozvoj

hipoturistiky pomáhá k zatraktivnění celého regionu a rozvoji venkova (www.staj-pulpecen.webnode.cz).

Následně jsem vybrala čtyři nejatraktivnější kraje: Jihomoravský, Vysočina, Pardubický a Jihočeský.

Propojení stezek

V Pardubickém kraji mají velmi vysokou kvalitu a úroveň koňských stezek a stanic. Velký problém je však v propojení jednotlivých krajů stezkami. Síť stezek je velmi hustá hlavně v okolí Pardubic, Sečské přehrady a Železných hor. Je zde velký zájem o napojení jezdeckých stezek Pardubického kraje na ostatní kraje v okolí.

V Jihomoravském kraji je tato situace odlišná, nejsou zde vyznačeny některé stezky a rozvíjení hipoturistiky je zde pomalejší. V tomto kraji je propojení stezek ve fázi plánování, síť je již zmapovaná, ale stále chybí její vyznačení. Problém s vyznačením je ze strany Jihomoravského kraje, kde se jedná o upřednostnění jiných priorit.

Velký zájem o napojení stezek s ostatními kraji je i na Vysočině. Stezky jsou velmi rozvinuté, ale u hranic s krajem Pardubickým je napojení stezek ve fázi mapování a příprav (www.staj-pulpecen.webnode.cz).

4.6.1 Jihomoravský kraj

Obrázek 17: Jihomoravský kraj

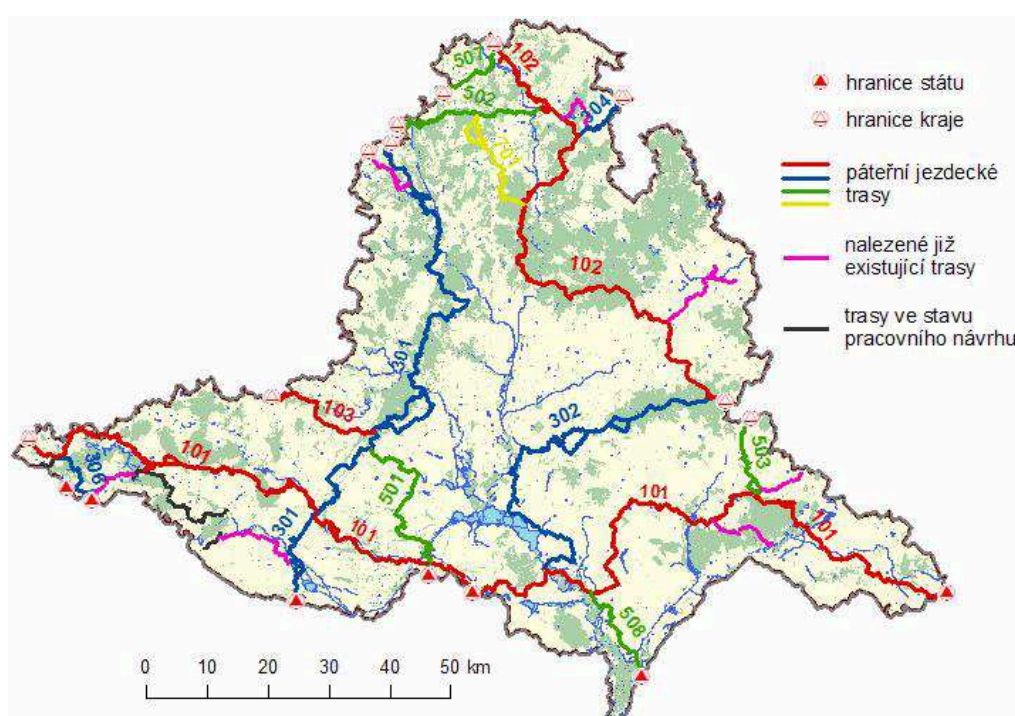

Zdroj: www.kudyznudy.cz

Jihomoravský kraj má velmi dobré klimatické a geografické podmínky pro rozvoj jezdecké turistiky. Nejvíce vhodná pro jezdeckou turistiku je jižní Morava, kde se nacházejí nádherné přírodní scenérie, krásná krajina, kopce, vinice, lesoparky a vodní plochy, proto je jih Moravy ideálním místem pro rekreační ježdění nebo romantické vyjížďky.

Jezdecká turistika se na jižní Moravě začala rozvíjet až od roku 2005 a to projektem mezi Českou republikou a Rakouskem: „Putování na koni Jihomoravským krajem - jezdecké stezky a koňské stanice“ (www.kr-jihomoravsky.cz).

Obrázek 18: Návrh jezdeckých stezek v Jihomoravském kraji

Zdroj: www.kr-jihomoravsky.cz

Tabulka 3: Návrh jezdeckých stezek v Jihomoravském kraji

Číslo	Název trasy	Barevné označení	Typ	Celková délka v km
101	Palčovice - Velká Javořina	červená	páteřní	266
102	Vítějeves - Koryčany	červená	páteřní	130
103	Tavíkovice - Lesonice	červená	páteřní	25
301	Smrček - Jaroslavice	modrá	páteřní	180

302	Bulhary - Ždánice	modrá	páteřní	92
304	Valchov - Lhota u Konice	modrá	páteřní	14
305	Mikulov - Ottenthal	modrá	páteřní	1
306	Uhřice - Šafov	modrá	páteřní	14
501	Míroslavské Kninice - Nový Přerov	zelená	páteřní	43
502	Smrček - Chrudichromy	zelená	páteřní	36
503	Vracov - Koryčany	zelená	páteřní	19
504	Stálky - Heinrichsreith	zelená	páteřní	15
507	Prosetín - Křetín	zelená	páteřní	18
508	Ladná - Lanžhot	zelená	páteřní	21
701	Touboř - Hořice	žlutá	páteřní	34

Zdroj: www.kr-jihomoravsky.cz

Všechny stezky na mapě a následně i v tabulce jsou koncepty jezdeckých stezek. Stezky jsou již zrealizované, ale ještě nejsou značené a nemají kartografický záznam.

4.6.2 Kraj Vysočina

Obrázek 19: Kraj Vysočina

Zdroj: www.kudyznudy.cz

Kraj Vysočina je ideálním místem pro rozvoj jezdecké turistiky kvůli rozmanitosti krajiny. Projížďka touto krajinou nám nabízí lesy, pole, louky, kopce, rozlehlá údolí a vesničky. Pro jezdeckou turistiku lze využít i rozsáhlé polní a lesní cesty, které vedou v nenáročném terénu. Milovníci náročného terénu mají možnost využít projížďku na území Železných hor a Žďárských vrchů, ale i v okolí vodních nádrží a v říčních kaňonech (www.jezdecka-turistika.sothis.cz).

Vysočina tvoří síť dvou červených páteřních stezek, které vedou přes Telč na Jihlavsku do Golčova Jeníkova na Havlíčkobrodsku a od Dukovan na Třebíčsku na Žďársko. Z Třebíče přes Jihlavsko k hranici s Jihočeským krajem vede modře vyznačená stezka. Páteřní stezky jsou spojovány stezkami žlutými a zelenými tzv. propojky.

V rámci projektu v letech 2004 - 2006 byla zmapována síť koňských stezek a to za účelem rozvoje venkova a agroturistiky. Proto byl vytvořen turistický průvodce po koňských stezkách a stanicích, tento projekt byl hrazen z dotace ERDF a náklady tvořily 1 749 000 Kč. Kraj Vysočina má velmi hustou síť koňských stezek, na kterých můžou turisté využít více jak 864 km vyznačených tras a ty jsou doplněné o služby asi 150 koňských stanic.

V tomto kraji je ochota rozvíjet mapování a značení stezek intenzivní, jak ze strany organizátorů, tak i ze strany koňských stanic. Velký zájem je také o propojení stezek s ostatními kraji a se sousedním Rakouskem. Páteřní stezky již navazují na východočeské a jihočeské trasy. Bylo zde vytvořeno Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky (www.kr-vysocina.cz/).

Obrázek 20: Mapa jezdecký stezek na Vysočině

Zdroj: www.equichannel.cz

4.6.3 Pardubický kraj

Obrázek 21: Pardubický kraj

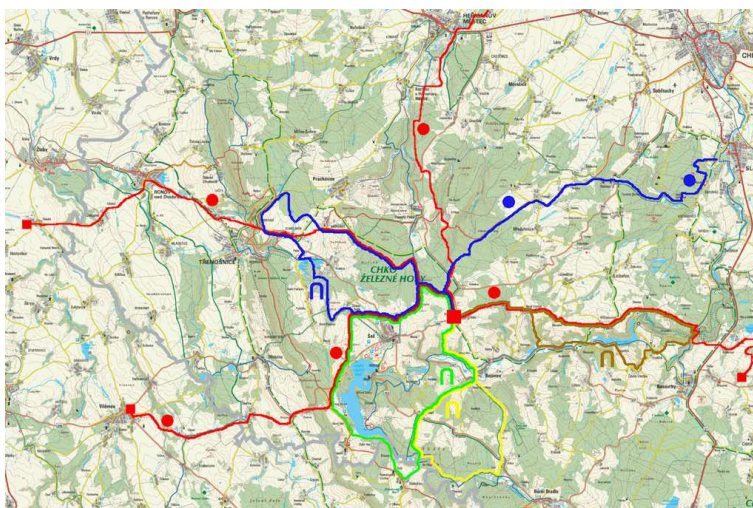

Zdroj: www.kudyznudy.cz

Východní Čechy jsou pro rozvoj hipoturistiky přímo předurčeny. Naznačuje to i fakt, že mnohá města ve východních Čechách mají ve znaku města právě koně. Pardubický kraj je spojován s chovem koní a jezdeckým sportem kvůli národním hřebčínům, dostihovému závodišti a rozvíjející se hipoturistice. Pardubický kraj se může pochlubit nejstarším hřebčínem v České republice, což je hřebčín Kladruby nad Labem s krásnými kladrubskými bělouši.

Se vznikem sítě koňských stanic a tras v Pardubickém kraji souvisí vznik občanského sdružení „Jezdecké stezky východních Čech“ (www.vychodni-cechy.info).

Obrázek 22: Jezdecké stezky Pardubický kraj

Zdroj: www.hipostezkyonline.cz

4.6.4 Jihočeský kraj

Obrázek 23: Jihočeský kraj

Zdroj: www.kudyznudy.cz

V Jihočeském kraji se píše historie jezdecké turistiky od roku 2003 - 2004. Tehdy vznikla první úvaziště pro koně, začaly se mapovat stanice vhodné pro pobyt s koňmi a byla vytvořena první studie o hipoturistice v rámci podpory Jihočeského kraje.

Jihočeský kraj nabízí nejhustší síť značených jezdeckých stezek v České republice, které sčítají přes 800 kilometrů stezek, které byly vybudovány roku 2002 za podpory fondů Evropské unie a občanského sdružení „Chance in nature“. Na trase si jezdci můžou vybrat některou ze 128 stanic, kde je jim nabídnuto občerstvení a odpočinek. V roce 2011 přibýlo dalších 315 kilometrů stezek a 20 odpočívadel s přístřeškem. Nově byla vytvořena značená trasa v Národním parku Šumava a to devítikilometrová stezka od Ovesné do Kyselova.

Největší provoz je v oblasti Jindřichova Hradce, České Kanady a Českého Krumlova. Oblíbená je stezka mezi hranicemi s Rakouskem do Českého Krumlova (www.ceskatelevize.cz).

V Jihočeském kraji se nyní jedná o nových jezdeckých stezkách, které jsou ve stádiu návrhu. Jedná se o stezky:

- Šumavská stezka: Rakousko - Vyšší Brod - Český Krumlov - Prachatice
 - Zlatá stezka: Prachatice - Volary - Německo
 - Mikulášova stezka: okruh kolem Českých Budějovic
 - Pohádková stezka: Prachatice - Strakonice - Písek - Opařany
 - Císařská stezka: Vysočina - Slavonice - Český Rudolec - Studená
 - Vltavský stezka: Středočeský kraj - Opařany - Sudoměřice u Bechyně
- (www.kvilda.org)

5 SWOT analýza

SWOT analýzu vytvořil v šedesátých letech Albert Humphrey ze Stanfordovy univerzity. Analýza hodnotí silné (Strengths), slabé (Weaknesses) stránky společnosti (projektu, turistiky), hrozby (Threats) a příležitosti (Opportunities) spojené s podnikatelským záměrem, projektem a strategií.

Analýza spočívá v rozboru a hodnocení současného stavu uvnitř firmy (vnitřní prostředí) a situace v okolí firmy (vnější prostředí). Ve vnitřním prostředí klasifikuje silné a slabé stránky firmy. Ve vnějším prostředí klasifikuje příležitosti a hrozby pro firmu (www.vlastnicesta.cz).

SWOT analýza hipoturistiky

Silné stránky

- peněžní přínos pro malé podnikatele, vesnice a kraje
- nové pracovní příležitosti
- růst ekonomické a kulturní úrovně obce
- velký počet jezdeckých stanic s kvalitními službami
- cílevědomý přístup lidí, kteří se snaží o rozvoj hipoturistiky v České republice
- sportovní atraktivita
- zajišťování speciálních akcí ve stanicích (posezení s hudbou, dětské dny, jezdecká show, westernový den)

Slabé stránky

- neshody s majiteli pozemků
- nutnost nákladných rekonstrukcí jezdeckých stezek
- neshody s pěšími turisty, cykloturisty, se kterými se na hipostezkách setkáváme
- neochota jednotlivých krajů pro rozvoj jezdeckých stezek
- nedostatek finančních prostředků pro výstavbu nových tras
- špatné značení jezdeckých stezek na určitých územích
- finanční náročnost pro turisty (zapůjčení koně, výbavy, ubytování, stravování)
- absence propagace

Příležitosti

- možnost využití historických a kulturních památek a atraktivit daného místa
- zájem domácích a zahraničních turistů o daný region
- možnost získání dotací na rozvoj hipoturistiky
- rozšíření nabídky mimo sezónu (přednášky o jezdeckví a chovu koní, ochutnávka vín, tradiční zabíjačka, doprovodné akce)
- růst ekonomické a kulturní úrovně obce

Hrozby

- zmenšující se zájem lidí o jezdeckou turistiku
- odchod kvalifikované pracovní síly do zahraničí
- odliv turistů při nedostatečné nabídce služeb
- změna preferencí klientů (cykloturistika, pěší turistika)
- nízká obsazenost mimo sezónu (prosinec, leden, únor)

6 Doporučení

Bakalářská práce popisuje možnosti hipoturistiky a její rozvoj v jednotlivých oblastech.

Podkladový materiál pro bakalářskou práci jsem čerpala z odborné literatury, materiálů a internetových zdrojů. Prostřednictvím těchto materiálů jsem mohla nahlédnout do zákulisí hipoturistiky a tvoření jezdeckých stezek v České republice. Jednotlivá doporučení byla čerpána ze SWOT analýzy.

Jezdecká turistika je perspektivní formou cestovního ruchu. Jedním z velkých nedostatků je, že se u nás začala rozvíjet jezdecká turistika až v roce 2003, kdy v sousedních zemích byla již vybudovaná rozsáhlá síť stezek (Německo, Rakousko). Jihočeský kraj je první, kde se tato turistika začala rozvíjet a ze kterého se hipoturistika rozšířila do dalších krajů a regionů. Jihočeský kraj se neustále aktivně podílí na budování nových stezek a propojování stezek se sousedními kraji. Bohužel, tato iniciativa chybí v ostatních krajích, kde jezdecké stezky vznikly, ale není zde snaha o jejich rozšíření a propojování. Příkladem je kraj Jihomoravský, který má předpoklady pro rozvoj jezdecké turistiky kvůli přírodním a historickým atraktivitám.

Česká republika má ideální podmínky pro rozvoj hipoturistiky, ale nutným předpokladem pro rozvoj a rozšíření jezdeckých stezek je zvýšení priorit krajů, majitelů stanic a vlastníků pozemků. Právě mezi vlastníky pozemků a turisty vznikají konflikty. Řešení je možné ve zlepšení komunikace a sepsání smluv s majiteli, ve kterých by bylo vyjasněno, za jakých podmínek je možný průjezd přes pozemek a pravidla chování turistů.

Při vypracování bakalářské práce jsem zjistila, že hipoturistika není pro mnohé občany České republiky známý ani vyhledávaný druh turistiky. Důvodem je malá propagace (literatura, letáky, mapy, internetové portály), špatná dosažitelnost hiposteze v jednotlivých krajích a finanční náročnosti pro turisty.

7 Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na hipoturistiku jako na alternativní formu cestovního ruchu. V práci se vysvětlují pojmy související s hipoturistikou, charakterizující její náplň, rozvoj a jednotlivé formy.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vysvětlit pojem hipoturistika, její jednotlivé formy a využití. Popsat na základě literárních a internetových zdrojů ježdění v terénu, jezdecké stezky a objekty na nich.

V teoretické části je popsán cestovní ruch a jeho formy, které úzce souvisejí s hipoturistikou. Charakterizovány jsou formy venkovské turistiky, vesnické turistiky, chataření a chalupaření, ekoturistiky, agroturistiky, ekoagroturistiky, pěší turistiky a cykloturistiky. Pozornost je věnována popisu venkovské turistiky, rozvoji, významu a službám poskytovaným v rámci této turistiky.

Praktická část je zaměřena na možnosti hipoturistiky. První část je věnována historii chovu koní na našem území a popisuje první střet člověka s koněm, který proběhl již v době kamenné, kdy kůň sloužil jako zdroj obživy. Následně je zde popsána domestikace koně od dob Slovanů, kteří koně používali k tažení vozů až po dobu současnou. V dnešní době je význam koně zcela jiný, koně jsou dnes využíváni na práci, sport, léčebné účely (hipoterapie) a jezdeckou turistiku.

Následně jsou stručně popsána jednotlivá plemena koní chovaná v České republice. Jsou zde charakterizovány znaky koně a zbarvení, které obsahuje nejrůznější barvy od bílé, hnědé, černé až po různé odstíny. Uvedené jsou základní typy koní, k nim patří plnokrevníci, teplokrevníci a chladnokrevníci.

Největší podíl bakalářské práce je věnován hipoturistice, které se věnuje od roku 2005 Klub českých turistů. Tento klub se zabývá propojením člověka s koněm, vytvářením stezek a stanic, vzděláváním jezdecké veřejnosti, vydáváním map a propagací jezdecké turistiky.

Dále jsou popsány jednotlivé formy jezdecké turistiky (vycházky na koni, výlety, túry a putování na koni), vhodný výběr typu koně a s tím spojené jezdecké oblečení.

V práci jsem charakterizovala ježdění v terénu prostřednictvím pojmů jízda ve skupině, jízda v různých druzích terénu, jízda v terénu na dlouhé vzdálenosti, dorozumívání při jízdě,

doprava koní, doklady potřebné pro cestování do jiných regionů a zemí a odpočinek koní po jízdě.

Důležitou součástí práce bylo ukázat využití jezdecké turistiky pro zdravotní účely. Jedná se o hipoterapii, která využívá koňský hřbet, který má pozitivní přínos pro handicapovaného klienta. V této části byla hlavním cílem popsat správný výběr koně pro hipoterapii a jeho výcvik.

V poslední kapitole jsem se věnovala jezdeckým stezkám v rámci České republiky, které jsem rozdělila podle obtížnosti, podkladu terénu a využití. Je zde objasněno značení stezek, povrch stezek, pravidla pro chování na stezkách. Vybrala jsem čtyři kraje, kde jsem popisovala úroveň stezek, jejich značení a napojení na ostatní regiony. Je to kraj Jihomoravský, Jihočeský, Pardubický a Vysočina.

V této bakalářské práci můžeme poznat teoretickou část hipoturistiky, seznámit se s možnostmi, které tato turistika nabízí. Zjistila jsem, že hipoturistika je velmi perspektivním oborem cestovního ruchu, ale že se na našem území začala rozvíjet později než v okolních zemích. Rozvíjení jezdecké turistiky je u nás pomalé, neboť nedochází k podpoře ze strany krajů a majitelů pozemků. Je zde také malá iniciativa ze strany majitelů stanic, kteří by se měli více podílet na údržbách stezek a značení. Tomuto se u nás věnuje Klub českých turistů, který se stará údržbu stezek, značení, vyjednávání dotací pro určitý region, ale i propojení jednotlivých stezek s okolními kraji. Příkladem je Jihomoravský kraj, který má předpoklady pro rozvoj jezdecké turistiky, kvůli přírodním atraktivitám, historickým památkám, lesům a vodním plochám.

8 Literatura

Knižní zdroje

ANDRLOVÁ, Milena. *Na koni křížem krážem po Česku*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2008. 128 s. ISBN 978-80-253-0569-0.

HARTLEY EDWARDS, Elwyn. *Velká kniha o koních*. 2. vyd. Bratislava: Gemini, 1993. 240 s. ISBN 80-7161-017-08.

HENDERSON, Carolyn. *Všechno o koních*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. 160 s. ISBN 80-7181-842-9.

HOLLÝ, Karol. *Jezdecká turistika*. Ostava: Montanex, 2003. 109 s. ISBN 80-7225-104-X.

HOLLÝ, Karol a Karol Horáček. *Hipoterapie: Léčba pomocí koně*. Ostrava: Montanex, 2005. 193 s. ISBN 80-7225-190-2.

MODLINSKÁ, Dorota. *Koně a hříbata*. 1.vyd. Praha: Slováry, 1994. 93 s. ISBN 80-85871-09-2.

MORAVEC, Ivo a Radek Novotný et al. *Venkovská turistika v Rakousku, České republice a Francii: koncept, aktivity a vzdělání*. 1. vyd. České Budějovice: Centrum pro komunitní práci, 2007. ISBN 978-80-86902-50-2.

NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie: aneb Jak nás zvířata umí léčit*. Praha: Albatros, 2006. 159 s. ISBN 80-00-01809-8.

ORIEŠKA, Jan. *Služby v cestovním ruchu*. 1. vyd. Praha: Idea servis, 2010. 405 s. ISBN 978-80-85970-68-5.

PÁSKOVÁ, Martina a Josef Horáček. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. 448 s. ISBN 80-239-0152-4.

POUROVÁ, Marie. *Marketing a management - Venkovský cestovní ruch*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola cestovního ruchu a teritoriálních studií, 2010. 92 s. ISBN 978-80-2547-787-8.

RYGLOVÁ, Kateřina: *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. 3. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2009. 210 s. ISBN 978-80-7448-028-6.

Elektronické zdroje

Charakteristika a význam cestovního ruchu v Česku [online]. c. 2005-2012 [cit. 2012-12-12]. Dostupné z : <http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1-charakteristika-a-vyznam-cestovniho-ruchu-v-cesku/>.

ONDRÁČEK, Jan. *Turistika* [online]. c. 2006 [cit. 2012-01-02]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/elportal/estud/fsps/js07/turistika/ch08s01.html>.

Profesionální přeprava koní [online]. c. 2011 [cit. 2012-02-29]. Dostupné z: <http://www.prepravakoni.cz/foto.php>

ŠPIČÁKOVÁ, Hana. *Parametry pro návrh hipotras* [online]. [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <http://www.utok.cz/sites/default/files/data/USERS/u24/Parametry%20pro%20n%C3%A1vrh%20hipotras.pdf>.

Metodika značení jezdeckých tras [online]. [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://jezdecka-turistika.sothis.cz/dokumenty/metodika.pdf>.

Koňské stezky tras [online]. c. 2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.konske-stezky.cz/>.

Zákon č. 334 ze dne 19. února 1992 o ochraně přírody a krajiny. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 5, s. 196 - 247. Dostupný z: http://www.cizp.cz/files/=3525/114_1992_01_2010_p.pdf.

Areál a okolí Sametu [online]. c. 2011 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://vs-samet.blog.cz/1012/areal-a-okoli-sametu>.

Portál Jihomoravského kraje [online]. c. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=15412&TypeID=2>.

Jezdecká turistika a rozvoj venkova [online]. c. 2008 [cit. 2012-03-24]. Dostupné z: <http://staj-pulpecen.webnode.cz/products/jezdecka-turistika-a-rozvoj-venkova/>.

Kudy z nudy – Jižní Morava [online]. c. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Jizni-Morava.aspx>.

Kudy z nudy – Vysočina [online]. c. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Vysocina.aspx>.

STEJSKALOVÁ, Simona a Věra Dyntarová. *Charakteristika kraje Vysočina* [online]. [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://jezdecka-turistika.sothis.cz/dokumenty/clanky/charakteristika-kraje-vysocina.pdf>.

Vysočina nabízí už 860 km jezdeckých stezek [online]. c. 2002-2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/vysocina-nabizi-uz-860-km-jezdeckych-stezek/d-4037839/p1=1013>.

Vysočina nabízí 860 km jezdeckých stezek [online]. c. 1997-2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/vysocina-nabizi-860-km-jezdeckych-stezek>.

Kudy z nudy – Východní Čechy [online]. c. 2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Vychodni-Cechy.aspx>.

Jízda na koni – Východní Čechy [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.vychodni-cechy.info/jizda-na-koni/>.

Hipostezky [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.hipostezkyonline.cz/stezky.php?reg=9&s=stezky>.

Kudy z nudy – Jižní Čechy [online]. c. 2010 [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Jizni-Cechy.aspx>.

Na jihu Čech přibylo 316 kilometrů hipostezek [online]. c. 1996-2012 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/157681-na-jihu-cech-pribylo-315-kilometru-hipostezek/>.

Chata Kvilda [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: www.kvilda.org/chatakvilda/hipoturistika.asp.

SWOT analýza [online]. [cit. 2012-04-08]. c. 2005-2012. Dostupné z: <http://www.finance-management.cz/080vypisPojmu.php?IdPojPass=59&X=SWOT+analyza>.

9 Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Moravské vinařské stezky	14
Obrázek 2: Vrozené znaky	17
Obrázek 3: Anglický, westernový a turistický typ jezdeckého oblečení	21
Obrázek 4: Bezpečná vzdálenost jezdců	22
Obrázek 5: Pochodové útvary	23
Obrázek 6: Překonávání svahů	23
Obrázek 7: Plavání vedle koně.....	24
Obrázek 8: Pokyny vedoucího jezdce:	25
Obrázek 9: Pokyny vedoucího skupiny.....	25
Obrázek 10: Přeprava koní.....	26
Obrázek 11: Schématické znázornění oblastní hipoterapie podle Heipertze	29
Obrázek 12: Polohování při hipoterapii	30
Obrázek 13: Jezdecká stezka - průběžná.....	36
Obrázek 14: Jezdecká stezka - okružní	37
Obrázek 15: Typ přímého úvaziště	39
Obrázek 16: Umístění koní: volné ustájení, stáj s dřevěnými boxy.....	40
Obrázek 17: Jihomoravský kraj.....	42
Obrázek 18: Návrh jezdeckých stezek v Jihomoravském kraji.....	43
Obrázek 19: Kraj Vysočina	44
Obrázek 20: Mapa jezdecký stezek na Vysočině	46
Obrázek 21: Pardubický kraj.....	46
Obrázek 22: Jezdecké stezky Pardubický kraj	47
Obrázek 23: Jihočeský kraj	47
Tabulka 1: Plemena koní chovaná v České republice.....	18
Tabulka 2: Standardní typy jezdeckého oblečení.....	21
Tabulka 3: Návrh jezdeckých stezek v Jihomoravském kraji	43

10 Seznam zkratek

Atd = A tak dále

B+E = řidičský průkaz skupiny B a E

Cm = centimetr

CR = Cestovní ruch

ECEAT = Evropské centrum pro ekoagroturistiku

ECEAT CZ = Evropské centrum pro ekoagroturistiku v České republice

Km = kilometr

Mm = milimetr

Tj = To je

Tzv = Tak zvaně

WTO = Světová organizace cestovního ruchu

Prohlašuji, že jsem byla seznámena a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo. Beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3).

Souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO.

Bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona.

Bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne.....

.....

Jméno a přímení studenta